

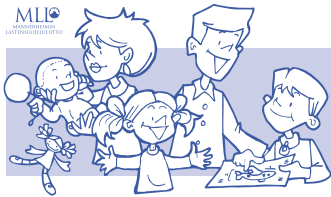
Työkirja pikku koululaisen oppimisen tukemiseen

Marjo Kankkonen • Anna Suutarla

MLL
MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Onni löytyy arjesta.

Tämä työkirja on osa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Tukea vanhemmille -aineistoa. Työkirjan on tuottanut MLL:n Joka kodin konstit -projekti, joka toteutettiin Raha-automaattiyhdistyksen rahoituksella vuosina 2003–2006.

Käsikirjoitus

PsM, psykologi, YET-psykoterapeutti Marjo Kankkonen, MLL

TtM, terveydenhoitaja Anna Suutarla, MLL

Muu työryhmä

PsT, dosentti Kaisa Aunola, Jyväskylän yliopisto

KM, tutkija Niina Junttila, Turun yliopisto

KK, kasv. yo Taina Kyttälä

Ulkoasu ja kuvitus

Tarja Petrell

Tallenna työkirja omalle tietokoneellesi. Tämän jälkeen voit työskennellä sen kanssa, esim. kirjoittaa pohdintojasi ja vastauksiasi kysymyksiin tyhjille riveille ja tulostaa työkirjan itsellesi talteen. Kaupallisilla Acrobat-versioilla voit tallentaa omat vastauksesi pdf-tiedostoon. Voit myös tulostaa työkirjan omalla tulostimellasi ja käyttää sitä paperisena versiona.

Työkirjan tekstin, kuvien ja tehtävien kopioiminen, muuttaminen ja käyttäminen muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseensa ilman tekijöiden lupaa on kielletty. Kunnioita tekijänoikeuslakia.

Päivitä itsellesi uusin versio

Adobe Acrobat Reader® -ohjelmasta.

<http://www.adobe.com/products/acrobat/readermain.html>

Sisältö

Johdanto	4
1. On vain yksi lapsesi kaltainen	5
1.1. Valmiina kouluun	5
1.2. Koulun alku jännittää	6
1.3. Jos oppiminen ei sujukaan	7
2. Tietoa perusopetuksesta, tukitoimista ja erityisopetuksesta	8
3. Oppiminen takkuaa – syitä voi olla monia	9
4. Sinun tuellasi lapsi oppii auttamaan itseään	13
4.1. Minkälainen oppija olen?	13
4.2. Opin itse ohjaamaan itseäni	15
5. Vanhemman ajatukset ja tunteet	18
5.1. Tunnista ajatuksiasi ja mielikuviasi	18
5.2. Muistele omia kouluvuosiäsi	21
5.3. Havainnoi lapsesi vahvuuksia	22
6. Oppimista tukevia vinkkejä lapsen ja vanhemman yhteiseen arkeen	23
6.1. Yhteistä innostumista	23
6.2. Lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen arjessa	24
6.3. Muistia voi harjoittaa	25
6.4. Rauhoittumista ja keskittymistä	26
6.5. Sorminäppäryyttä voi harjoitella	27
6.6. Uudet kaverit voivat jännittää	28
6.7. Liikkuminen on kivaa	28
6.8. Arjen yhteiset pelisäännöt	28
6.9. Tutustumista kirjojen maailmaan	30
7. Toimiva tiimi: lapsi, opettaja ja vanhempi	31
8. Suunnitelma	35
9. Yhteystietoja	36
Lähteet	36
Koululaisen arkipäivä	38
Ahkeran koululaisen huoneentaulu	39
Kadonneen läksyntöön metsästys	40

Johdanto

Työkirjan tavoitteena on tukea pienen koululaisen myönteistä käsitystä itsestään oppijana hänen ensimmäisten kouluvuosiensa aikana. Tavoitteen toteutumiseen tarvitaan sinua, lapsen vanhempaa. Työkirja tarjoaa tietoa ja vinkkejä lapsesi koulunkäynnin tukemiseen kotona.

Tämä työkirja on tarkoitettu ensisijaisesti niille vanhemmille, joilla on herännyt epäily siitä, että lapsi kaipaa tavallista enemmän tukea oppimiseensa. Jokaisella koululuokalla on lapsia, joilla on oppimisessaan lieviä pulmia, eri asteiset oppimisvaikeudet ovat varsin yleisiä. Työkirjan oppimista tukevia vinkkejä voi kuitenkin hyödyntää kuka tahansa pienen koululaisen vanhempi.

Koulun aloittaminen on monella tapaa uusi ja varsin haastava elämänvaihe, vaikka erityisiä ongelmia ei koulunkäynnissä olisikaan. Jokaisen lapsen oppimisvalmiudet, esim. kielelliset taidot, muistaminen, tarkkaavaisuus ja keskittyminen, kehittyvät omalla vauhdillaan. Tämän tiedostaminen auttaa vanhempaa olemaan kärsivällinen ja tukemaan lastaan siten, että hän voi säilyttää itsestään myönteisen kuvan oppijana.

Lapsen kanssa toimiessa kannattaa korostaa jo hyvin sujuvia asioita: vaikka hän ei kaikkea vielä osakaan, monia taitojakin on jo takataskussa! Tämä vahvistaa lapsen luottamusta omiin kykyihinsä. Sinun käsityksesi siitä, minkälainen lapsesi on oppijana, on kuin peili, josta lapsi tarkkailee ominaisuuksiaan. Lapsen näkökyky on hyvä, vaikka yrittäisit peittää huolestuneimmat ajatuksesi.

Jos lapsen oppiminen ei kaikilta osin sujukaan kuin ”valssi vaan”, on luonnollista, että koet monenlaisia vaikeita tunteita, ehkä varsinkin huolta ja syyllisyyttä. Vanhempana ajattele ehkä oppimisvaikeuksien kauaskantoisia seurauksia. Työkirjasta on toivottavasti hyötyä tutustuessasi näihin ajatuksiisi ja tunteisiisi. Työkirjassa annetaan lisäksi sellaisia vinkkejä, joiden avulla voitte muokata kotiympäristöänne oppimista edistävämmäksi erilaisin käytännön järjestelyin sekä arkisin sopimuksin. Oppimista edistää arjen ennustettavuus ja rutiinit.

Valitettavan usein kouluvaikeudet murentavat sekä lapsen että vanhemman itsetuntoa ja saavat joskus opettajankin neuvottomaksi. Vaarana on ajautua syytöksiä tai ongelmia korostaville poluille. Tämä ei tietenkään ole kenenkään etu, kaikkein vähiten pienen koululaisen. Pahimmillaan lapsi voi jo pitkän koulutaipaleen alussa kokea olevansa huonompi kuin toiset, suorastaan rasite vanhemmilleen ja opettajalleen. Jos lapsen on vaikeampaa oppia kuin toisten, voi hänen innostuksensa koulunkäyntiin hävitä. Näin ei tarvitse tapahtua, jos pulmista huolimatta lapsi nähdään ainutkertaisena ja osaavana. Yhdessä voidaan kulkea myönteisen oppimisen kehää. Myönteisen oppimisen kehä on parhaimmillaan kuin taikakehä: se saa lapsen ponnistelemaan enemmän, vanhemman ymmärtämään oman vastuunsa ja toisaalta mahdollisuuksiensa rajat ja opettajan kokemaan, ettei ole lapsen oppimisen ja mahdollisten oppimisen ongelmien kanssa yksin.

Kun lapsen oppimisessa ilmenee selkeästi pulmia, asiaa kannattaa lähteä mahdollisimman nopeasti selvittämään tarkemmin yhdessä opettajan kanssa. Pitkittyessään asiat helposti mutkistuvat. Voitte opettajan kanssa miettiä, tarvitaanko esimerkiksi koulupsykologin tai erityisopettajan arviota tukitoimien suunnittelemiseksi. Tämä työkirja ei ole yksinään riittävä apu kaikenlaisten oppimisvaikeuksien työstämisessä. Erityisesti lievissä pulmissa ja isompien pulmien ennaltaehkäisyssä se voi kuitenkin olla hyvä lisätuki.

Työkirja on onnistunut päämäärissään, jos vanhempi pystyy sen avulla entistä paremmin tukemaan lastaan hankalissakin koulutilanteissa. Lapsella on oikeus saada oppimiseensa tarvittavaa tukea. Lapsella on myös oikeus saada kokea oppiminen mukavana asiana ja nähdä itsensä pätevänä ja osaavana koululaisena. Vanhemman ja koulun yhteisessä ohjauksessa tämä on mahdollista, vaikka lukeminen ei heti sujuisikaan, tavarat välillä unohtuisivat tai paikallaan istuminen olisi vaikeampaa kuin skeittilaudalla hyppely.

1. On vain yksi lapsesi kaltainen

Ei ole olemassa täysin samanlaista lasta kuin lapsesi on. Jokaisen lapsen kehitys on aina yksilöllistä, vanhemmilta siirtyneiden perintötekijöiden ja lapsen elinympäristön muovaamaa. Kehitys ja uusien taitojen saavuttaminen etenee välillä rauhallisemmin ja välillä kiihkeämmin. Lasten välillä saattaa olla suuriakin eroja eri valmiuksien, kuten kielellisten ja liikunnallisten taitojen tai käden taitojen ja keskittymiskyvyn kehittymisen nopeudessa. Koulun alkaessa nämä erot korostuvat, mutta tasoittuvat huomattavasti ensimmäisten kouluvuosien kuluessa. Lapselta ei kannata vaatia sellaisia taitoja, jotka eivät yksilöllisen kehittymisnopeuden vuoksi ole vielä kypsyneet. Voit kuitenkin tukea lastasi monella tavalla harjoittelemaan niitäkin asioita, jotka eivät vielä täysin suju.

Lapsesi luonne ja temperamentti ovat tulleet sinulle jo tutuiksi. Hän voi olla vilkas ja särmikäs, varsinainen vipeltäjä. Ilmaiseeko hän itseään ehdottomana ja äänekkäästi? Tai lapsesi voi olla arempi kuin toiset ja tarvita enemmän aikaa tutustuakseen uusiin tilanteisiin ja ihmisiin. Jääkö hän mielellään sivuun tarkkailemaan? Kun lapsensa luonteen tuntee ja hyväksyy, häntä voi ohjata vähitellen kehittämään kaikkia puolia itsessään, niitäkin jotka jäävät esim. vilkkauksen tai ujouden varjoon. Jokainen lapsi toivoo saavansa vanhemman rakkautta ja hyväksyntää omana itsenään. Vanhemman avustuksella lapsi voi tutustua itseensä ja harjoitella itsesäätelyä; vilkas rauhoittumisen ja keskittymisen taitoja ja ujo kontaktin ottamisen ja rohkaistumisen taitoja.

Lapsella on oppimisen pulmatilanteissa mahdollisimman hyvät kehittymisen ja oppimisen edellytykset, kun hän saa osakseen rakkautta ja turvaa. Henkisten perustarpeiden lisäksi täytyy luonnollisesti täyttyä myös lapsen hellyyden, ravinnon ja unen tarpeet. Onnellisimmillaan lapsi varmasti on, kun nämä inhimilliset tarpeet tyydytyvät omassa kodissa, vanhempien valvomina.

Lapsesi astuu pienin askelin kodin ulkopuolisiin, uusiin sosiaalisiin ympäristöihin aluksi sukulais- ja ystävävierailujen sekä päivähoidon kautta. Suuri askel, todellinen elämänmuutos koko perheelle, on koulun aloittaminen.

1.1. Valmiina kouluun

Lapsen myönteisen itsetunnon kannalta on suotavaa, että koulun alkaessa hän uskoo omaan selviytymiseensä ja on riittävän valmis aloittamaan koulun käynnin. Koulu- kypsytyksellä tarkoitetaan tiettyjä taitoja ja valmiuksia, jotka koulun aloittavalla lapsella

olisi hyvä olla. Näitä valmiuksia hän tarvitsee oppiakseen ja myös siksi, että lapsella on koulunkäyntinsä suhteen paitsi oikeuksia, myös velvoitteita. Koululaisen tulee osallistua opetukseen säännöllisesti, suorittaa tehtävät ja käyttäytyä asiallisesti. Lapsen kouluvalmiudet kypsyvät yksilöllisesti ja tästä johtuen osa lapsista on valmiita koulutielle vasta kahdeksan tai yhdeksän vuoden iässä.

Koulunsa aloittava lapsi on yleensä tiedonhaluinen, utelias ja aloitteellinen. Hän osaa ilmaista itseään, puhua sujuvasti ja ymmärrettävästi. Joitain äännevirheitä saattaa vielä olla. Pieni koululainen juttelee hänelle itselleen tärkeistä asioista, mutta kykenee jo ajattelemaan asioita myös toisen henkilön näkökulmasta. Lapsi ymmärtää ja pääsääntöisesti noudattaa annettuja ohjeita. Sanavarasto on laaja, tuhansia sanoja, ja kirjoittaminen ja lukeminen ovat kiinnostavia asioita. Lapsen ei tarvitse vielä osata lukea. Kädentaidot ja kynäote ovat jo niin kehittyneet, että kirjoittamisen harjoittelu voi alkaa. Yksilölliset erot käsialan siisteydessä ovat suuret.

Pieni koululainen on usein taitava ja innostunut liikkuja. Hän pitää hyppimisestä, juoksemisesta ja kiipeämisestä. Lapsen olisi hyvä jaksaa koulumatkojen ja -päivien rasitukset. Koulupäivän aikana hän joutuu suoriutumaan koulumatkoistaan ja perustarpeistaan melko itsenäisesti, kuten WC:ssä käynnistä, käsien pesusta, syömisestä, riisumisesta ja pukemisesta.

Lapsi pystyy säätelemään jo melko hyvin omaa käyttäytymistään. Hän jaksaa istua paikallaan ja keskittyä tehtävien suorittamiseen ainakin 15–20 minuuttia kerrallaan. Oman vuoron odottaminen ja pienet pettymykset eivät ole sietämättömiä. Lapsi kykenee jo irrottautumaan vanhemmistaan koulupäivän ajaksi. Hän tahtoo itsenäistyä ja selvitä asioista kuten toisetkin ikätoverit. Lapsi viihtyy kavereiden kanssa ja osaa toimia erilaisissa rooleissa. Hän ymmärtää toisten tarpeita ja sosiaalisia sääntöjä.

1.2. Koulun alku jännittää

Kun lapsesi aloittaa koulun, kaikkien perheenjäsenten arki muuttuu. Uusien koulunkäyntiin liittyvien velvoitteiden takia huolettomista, leikin täyttämistä päivistä, joudutaan osittain luopumaan. Ei ainoastaan lapselle, vaan myös vanhemmille tulee uutta huomioitavaa ja huolehdittavaa.

Lapsesi voi vaikuttaa kovin pieneltä, kun mietit, mitä kaikkea hänellä onkaan yhden koulupäivän aikana edessään. Viitenä päivänä viikossa lasta odottavat aamutoimet ja repun tarkistaminen, sitten kouluun matkustaminen kävellen, pyöräillen, vanhemman autolla, taksilla tai linja-autolla. Oma paikka on löydettävä uudesta luokasta ihan kirjaimellisesti ja myös uusien koulukavereiden joukosta henkisesti. Aluksi vieraasta ja vähän pelottavasta opettajasta tulee uusi, merkittävä aikuinen, jota lapsi kuuntelee ja kunnioittaa, ihaileekin. Koulussa on osattava käydä vessassa. On osattava ottaa ruokaa ja syödä uudenlaisia ruokia. Välitunnilla ei ole aina ihan varmaa kenen kanssa leikkisi ja miten isompiin tyttöihin ja poikiin pitäisi suhtautua. Oppitunnilla tulisi jaksaa istua paikallaan, hiljaa ja tarkkaavaisena ja uutta opeteltavaa on jokaisella tunnilla: kirjaimia, numeroita, viikonpäiviä... Ja pitää muistaa viitata ja odottaa vuoroaan. Iltapäivisin on mentävä iltapäiväkerhoon tai kotiin ja läksyt on tehtävä, välipala syötävä ja... Huh, huh! Ei ihme jos kaikkia jännittää!

1.3. Jos oppiminen ei sujukaan

Erilaiset asiat voivat saada vanhemman huomaamaan, että oppiminen ei nyt sujukaan ihan niin kuin pitäisi. Lapsi ei ehkä opi samassa ajassa kuin luokkakaverinsa. Vaikka hän harjoittelee ahkerasti ja tekee läksynsä huolellisesti, asiat voivat silti tuntua liian vaikeilta. Vanhempi saattaa havaita, että lapsen into koulunkäyntiin laantuu.

Jos tuntuu siltä, että jokin kouluun liittyvä asia ei suju, on hyvä ryhtyä selvittämään tilannetta tarkemmin. Lapsesi ei ole tahallaan osaamaton, laiska tai tottelematon. Taustalla voi olla jokin lievä, oppimista vaikeuttava seikka. Opeteltavien asioiden välttely on lapselle aivan luonnollinen tapa suojella itseään: en viitsi edes yrittää tehdä sellaista, mitä en kuitenkaan osaa. Lapsen huolestuneisuuden voi havaita esim., jos hän muuttuu hiljaisemmaksi, eikä mielellään kerro koulupäivistään. Vaikeudet koulussa voivat näyttäytyä pahoina uniina tai aamuisina vatsavaivoina. Lapsi voi toivoa olevansa vielä päiväkodissa. Joku lapsi voi kertoa itse, että hän ei koe oppivansa samalla tavalla kuin toiset. Tai lapsi voi ihmetellä, miksi hänelle ollaan koulussa vihaisia. Voi myös olla, että opettaja ottaa yhteyttä, jos hän huomaa, että lapsesi tarvitsee tukea.

Osalle vanhemmista pulmat tulevat täysin yllätyksenä. Tämä ei ole ihme, koska koulun ryhmätilanteet edellyttävät lapselta erilaisia asioita kuin kotitilanteet. Vaikka kotona kaikki sujuu, koulussa onkin hankalampaa. Jotkut vanhemmat ovat aavistaneet, että lapselle voi tulla pulmia koulun alkaessa. Neuvolatarkastusten yhteydessä on ehkä keskusteltu esim. puheen kehityksen viiveestä tai hahmottamisen vaikeudesta. Tai vanhemmat ovat huomanneet, että lapsen on vaikeaa keskittyä tai istua aloillaan. Vanhemmat ovat saattaneet varautua lapsen oppimispulmiin silloinkin, jos heillä itsellään on ollut koulu-aikaan vaikeuksia esim. lukemaan ja kirjoittamaan oppimisessa.

Lapsen myönteisestä minäkuvasta on paljon hyötyä, jos koulun aloittamisessa ilmenee pulmia. Itseluottamus kumpuaa onnistumisen kokemuksista. Kun lasta kannustetaan ja hän saa säännöllisesti tilaisuuksia tulla nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään, kehittyy hänelle myönteinen minäkuva. Sellainen lapsi, joka luottaa itseensä ja on tyytyväinen itseensä, luottaa itseensä luultavasti myös oppijana. Kohdatessaan koulun käyntiin liittyviä vaikeuksia hän voi ajatella, että kyllä minä jaksan yrittää ja varmasti opin lopulta. Lapsella on silloin myönteinen minäkuva ja onnistumisen kokemukset panssarina ja suojana pienten vastoinkäymisten varalle.

2. Tietoa perusopetuksesta, tukitoimista ja erityisopetuksesta

Kunta järjestää esiopetusta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Vanhemmat voivat päättää osallistuuko heidän lapsensa siihen. Esiopetuksen tarkoituksena on edistää lapsen suotuisia kehitys- ja oppimisedellytyksiä mm. ennaltaehkäisemällä mahdollisia oppimisvaikeuksia ja vahvistamalla lapsen itsetuntoa. Noin 90 % lapsista osallistuu esiopetukseen.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella lapsella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Jokainen Suomessa vakinaisesti asuva lapsi on oppivelvollinen. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna kun lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta.

Kaikilla lapsilla ei ole riittäviä valmiuksia aloittaa koulunkäyntiään sen vuoden syksynä, jolloin he täyttävät seitsemän vuotta, vaan he tarvitsevat lisävuoden kouluvalmiuksien kehittymiseen. Perusopetuslain mukaan lapsella on tähän oikeus. Lykkäystä hakevat lapsen vanhemmat ja siihen on liitettävä psykologin tai lääkärin suositus. Kouluvalmiustutkimuksen tekee joko koulussa, terveyskeskuksessa tai päivähoidossa toimiva psykologi tai lääkäri. Lykkäystä kannattaa hakea silloin, kun on oletettavissa, että lapsen kouluvalmiudet kehittyvät lykkäysvuoden aikana.

Yleisopetukseen tulevien oppilaiden oppimisvalmiudet kartoitetaan alustavasti ensimmäisten kouluviikkojen aikana. Näin toimitaan, koska jokaiselle lapselle tulee taata mahdollisuus suorittaa oppivelvollisuus edellytystensä mukaisesti. Jos lapsi tarvitsee tukea, tukimuoto määräytyy vaikeuksien laadun sekä laajuuden mukaan. Lähes joka neljäs lapsi tarvitsee koulutaipaleensa alkumetreillä lisätukea oppimisvalmiuksiensa kehittämiseen. Jokaisella luokalla voidaan siis ajatella olevan useita lapsia, joilla on lisätuen tarvetta. Koulujen mahdollisuudet tarjota tukitoimia vaihtelevat. Vanhemmat joutuvat joskus tekemään paljon töitä saadakseen lapselleen asianmukaista tukea.

Lapsi ja perhe voivat saada koulussa tukea opettajan ja erityisopettajan lisäksi kouluterveydenhoitajalta, koululääkäriltä, koulukuraattorilta ja koulupsykologilta. Kouluissa toimivaa moniammatillista työryhmää kutsutaan oppilashuoltoryhmäksi. Yleensä ryhmään osallistuu terveydenhoitaja, lääkäri, kuraattori, psykologi, rehtori ja opettajajäseniä. Oppilashuoltotyöryhmässä käsitellään mm. oppilaiden oppimisvaikeusasioita.

Jos lapsi jää perusopetusryhmässä tilapäisesti jälkeen ikätovereistaan tai tarvitsee tukea, hänellä on oikeus saada tukiovetusta. Aloitteen tukiovetuksen antamisesta tekee useimmiten opettaja. Opettaja kertoo vanhemmille tukiovetuksen antamisesta.

Lapsi, jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia, voi saada erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Vuonna 2003 osa-aikaista erityisopetusta sai noin 21 % peruskoulun oppilaista. Opetus voidaan toteuttaa pienryhmässä, yksilöopetuksena tai erityisopettaja voi tulla luokkaan.

Jos koulun tarjoamat tukitoimet eivät riitä, lapselle voidaan hakea erityisopetuspäätös. Ennen kuin lapsi otetaan tai siirretään erityisopetukseen, asiasta neuvotellaan vanhemman kanssa ja jos mahdollista, hankitaan lapsen oppimisedellytyksistä psykologinen, lääketieteellinen tai sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaan opiskelua muun opetuksen yhteydessä

ei ole mahdollista järjestää tai se ei ole lapsen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista, opetus tulee järjestää erityisopetuksen ryhmässä. Erityisopetuksessa olevan lapsen oppimäärät ja opetusjärjestelyt sekä tukipalvelut määritellään hänelle henkilökohtaisesti laadittavassa suunnitelmassa. Erityisopetuksessa olevien lasten määrä on viime vuosina jonkin verran noussut. Syksyllä 2003 erityisopetukseen oli otettu tai siirretty noin 6 prosenttia peruskoulun oppilaista. Vuonna 1995 vastaava osuus oli noin 3 prosenttia.

On mahdollista, että lapsi käy saman vuosiluokan uudelleen. Näin toimitaan silloin, jos lapsi ei ole lukuvuoden aikana eikä erillisessä kokeessa (ehdot) suorittanut eri aineita hyväksytysti ja jos vuosiluokan tuplaamista pidetään yleisen koulumenestyksen vuoksi tarkoituksenmukaisena. Jos tuntuu vaikealta hyväksyä sitä, että lapsi kertaakaan vuosiluokan, vanhemman kannattaa pysähtyä miettimään asiaa lapsen kannalta. Lapsen etu on, että ongelmiin puututaan mahdollisimman varhain ja jokaisella lapsella tulisi olla oikeus saada taitojaan vastaavia haasteita ja onnistumisen kokemuksia.

Vuonna 2004 tuli voimaan perusopetuslain säännökset koskien koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa. Kunnat on veloitettu järjestämään toimintaa 1. ja 2. luokkalaisille sekä erityisopetuksessa oleville lapsille. Toiminta suunnitellaan yhteistyössä koulun ja kotien kanssa. Opettajia samoin kuin iltapäiväkerhon ohjaajia sitoo salassapitovelvollisuus. Tämän vuoksi kerhon vetäjä ei saa ilman vanhemman lupaa opettajalta tietoja esim. lapsen oppimis- tai sopeutumisvaikeuksista. Lapsen edun mukaista on, jos vanhempi pystyy avoimesti kertomaan mahdollisista hankaluuksista. Vanhempi voi olla itse aloitteellinen ja halutessaan ilmoittaa, että hänellä ei ole mitään sitä vastaan, jos iltapäiväkerhon ohjaajat ja opettajat vaihtavat hänen lastaan koskevia tietoja.

3. Oppiminen takkuaa – syitä voi olla monia

Oppimisvaikeuksien taustalla voi olla hyvin monenlaisia tekijöitä. Lievissä vaikeuksissa ei ole aina mahdollista tai tarpeenkaan tutkia oppimista ehkäiseviä perimmäisiä syitä. Käytännössä oppimiseen vaikuttavat useat tekijät yhtä aikaa, esim. perinnölliset seikat, lapsen keskushermoston kypsyminen sekä vuorovaikutus lähipiirin ja muun ympäristön kanssa. Usein riittääkin, että vanhemmat ja opettaja tiedostavat oppimisvaikeuden ilmenemismuodon: onko lapsen hankalaa saada kynää tottelemaan vai jaksaa keskittyä kuuntelemaan. Koulun erityisopettaja ja psykologi voivat tarvittaessa arvioida tilannetta tarkemmin ja antaa vinkkejä lapsen koulunkäynnin tukemiseksi.

Tavallisimmin oppimista vaikeuttavat seuraavat tekijät tai niiden yhdistelmät:

Vaikeus oppia lukemaan ja kirjoittamaan

Lukivaikeudella tarkoitetaan lukemaan ja/tai kirjoittamaan oppimisen hankaluutta. Lukivaikeuksille altistavat tekijät periytyvät usein vanhemmalta lapselle. Lapsen voi olla hankalaa harjoittelusta huolimatta yhdistää tiettyä kirjainta ja äännettä, ääniteitä tavuiksi ja tavuja kokonaisiksi sanoiksi. Toisiaan muistuttavat sanat eivät erotu. Kun lapsi sitten lukemisen taidot uutteran harjoittelemisen jälkeen omaksuu, lukeminen voi olla takeltelevaa ja epä-

sujuvaa. Lapsen voi olla vaikeaa hahmottaa lukemastaan tekstistä olennaiset asiat epäolennaisista. Hänen kirjoittamista sanoista voi puuttua kirjaimia ja lauseissa sanat voivat olla oudossa järjestyksessä. Lukivaikeus vaikeuttaa yleensä myös vieraan kielen oppimista.

Osa lapsista oppii ilman sen suurempia ponnisteluja, melkein kuin itsestään lukemaan jo ennen koulun alkua. Nekin lapset, jotka eivät osaa lainkaan kirjaimia

koulun alkaessa, oppivat lukemisen taidon yleensä ensimmäisen kouluvuoden tai viimeistään toisen kouluvuoden aikana. Lukivaikeudesta kärsivä lapsi ei opi näin nopeasti ja kokee siitä syystä itsensä helposti erilaiseksi ja huonommaksi. Lapsi on yhtä älykäs kuin ikätoverinsa, joten hänen lukemisen ja kirjoittamisen valmiudet eivät vastaa hänen yleistä lahjakkuustasoaan vaan jäävät heikommiksi. Seurantatutkimuksissa on havaittu, että vaikka lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen tapahtuukin hitaammin, vakavaa lukivaikeutta ei jää kovin monelle lapselle.

Lukivaikeus on melko yleinen ongelma. Tutkimusten mukaan noin 10 % lapsista kamppailee lukiongelmien kanssa. Pojilla näitä pulmia on viisi kertaa enemmän kuin tytöillä. On todettu, että lapsilla, joilla on vaikeuksia lukemaan ja kirjoittamaan oppimisessa, on usein heikosti kehittynyt kuulomuisti.

Lapsella voi olla vaikeuksia ymmärtää lukemaansa ja kuulemaansa. Joskus lukivaikeus ja luetun ymmärtämisen vaikeus esiintyvät samanaikaisesti.

Muistin pulmat

Muistitoimintoihin vaikuttavat monenlaiset asiat, kuten se, kuinka kiinnostunut oppija on painamaan jonkin asian mieleensä. Koulun alkaessa kaikki lapset unohtelevat asioita, reppu ja urheiluvaatteet voivat jäädä kotiin ja tärkeät koulukirjat kouluun. Uutta muistettavaa on kerta kaikkiaan yhtäkkiä niin paljon. Varsinaisia muistin vaikeuksia on tutkimusten mukaan noin 10 %:lla lapsista. Jostain syystä lapsi ei silloin kykene parhaalla mahdollisella tavalla painamaan mieleensä asioita, säilyttämään tietoa muistissaan tai palauttamaan sitä tarvittaessa mieleensä. Lapsen voi olla vaikeaa muistaa kuulemiaan asioita, kuten toisten lasten nimiä, esineiden nimet voivat sekoittua, pelien säännöt tai ohjeet voivat unohtua samoin oma osoite tai syntymäaika. Lapsen voi olla vaikeaa muistaa myös näkemäänsä asioita, kuten onko tavannut jonkun aikuisen tai lapsen aikaisemmin tai miltä tietty kirjain näyttikään.

Matematiikan oppimisen vaikeus

Lapsen voi olla vaikeaa luetella numeroita eteen- tai taaksepäin. Voi olla, että hän ei hahmota matematiikassa tarvittavia käsitteitä ja suhteita, kuten suurempi–pienempi, enemmän–vähemmän. Laskutoimitusten ja sääntöjen ymmärtäminen on ehkä hankalaa ja laskemaan oppiminen etenee hitaasti. Lukujen ymmärtäminen ja käsittely kehittyy asteittain ja yksilöllisellä nopeudella. Lukumäärien kanssa puuhastelu tai sen puute vaikuttaa matemaattisiin valmiuksiin enemmän kuin perinnölliset tekijät.

Tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeus

Tämäkin lapsen koulunkäyntiä hankaloitava ongelma on yleinen ja usein periytyvä. Tutkimusten mukaan noin 15 % lapsista kärsii siitä, että heidän on vaikeaa suunnata ja ylläpitää tarkkaavaisuuttaan tai keskittyä tekemään jokin asia alusta loppuun. Lapsi kyllä tietää, että opettajan puhe on se, mitä hänen tulisi kuunnella, mutta pienetkin muut äänet, liikkeet ympärillä tai tärkeät omat ajatukset riistävät helposti huomion toisaalle. Opettaja joutuu usein sanomaan lapselle, että ”kuuntelepa nyt” tai ”herätys, alapa tehdä tehtävää” tai ”anna nyt niiden toisten lasten olla siellä välitunnilla ja keskity”. Ensimmäisillä luokilla lapsen ei tarvitse jaksaa keskittyä kovin pitkään yhtäjaksoisesti. Vaatimustaso kuitenkin nousee vuosi vuodelta.

Vilkkaus ja vaikeus pysyä aloillaan

Lapsen voi olla vaikeaa pysyä paikoillaan ja hillitä sanomisiaan ja toimintojaan. Hän juoksenteleä ja kiipeilee sopimattomissa tilanteissa eikä pysty olemaan rauhallinen kuin pienen hetken. Istuessaan hänen täytyy ehkä leikkiä kynällä, naputella sormilla pulpettia tai heilutella jalkojaan. Vuoron odottaminen leikeissä tai ruokajonossa voi olla mahdottoman hankalaa. Tai lapsi on malttamaton ja keskeyttää toiset tai vastaa ennen kuin kysymystä on kunnolla ehditty edes esittää. Levottomuus ja tarve liikehtiä vähenevät yleensä lapsen kasvaessa.

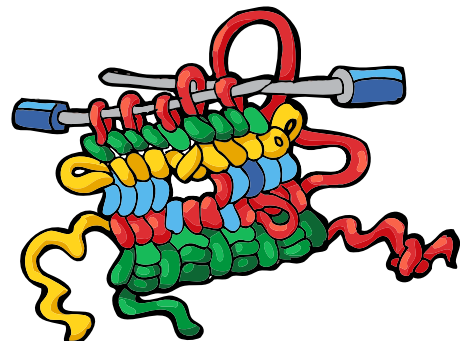
Hahmottamisen hankaluus

Lapsen voi olla hankalaa hahmottaa kuulemaansa, näkemäänsä tai itseensä kohdistuvaa kosketusta samalla tavalla kuin toiset ne havaitsevat. Hahmottamisella tarkoitetaan käsitystä tai kuvaa, jonka lapsen keskushermosto luo aistien välityksellä saapuvasta tiedosta. Kuulo ja näkökyky ovat normaalit, mutta silti havainto on erilainen kuin muilla, mielekästä kokonaisuutta ei synny. Lapsi voi keskittyä ohjeissa epäolennaiseen tai ymmärtää sanoman väärin. Tai hänen voi olla vaikeaa arvioida suuntia tai välimatkoja. Ihmispiirroksesta voi puuttua kädet tai ne on püirretty irralleen vartalosta.

Muita erilaisista hahmottamisen vaikeuksista johtuvia pulmia voivat olla mm. vaikeus erottaa kuvio taustasta ja vaikeus erottaa vähän samanlaiset kirjaimet toisistaan (esim. d ja b). Jos lapsen on hankalaa laittaa paita oikein päin päälleen tai pukea vaatteet oikeassa järjestyksessä, voi silloinkin taustalla vaikuttaa hahmottamisen pulma. Aikakäsitteiden, kuten kellonaikojen, viikkojen ja kuukausien hahmottaminen voi olla hankalaa. Ellei lapsi kykene hahmottamaan itseään suhteessa ympäristöön, on vaarana, että hän törmää tuoleihin ja pudottelee tavaroita.

Vaikeus tehdä käsillä tarkkoja töitä

Lapsen voi olla vaikeaa napittaa nappeja, sitoa kengännauhoja, käyttää saksia tai pitää kynää kädessään ja kirjoittaa pieniä, tarkkoja kirjaimia. Kirjaimista ei tule samankokoisia eivätkä ne pysy viivalla vaan hyppelevät. Sormet eivät oikein tottele. Kynää täytyy puristaa lujasti, terä ehkä katkeaa usein ja jälki voi olla tuhruista ja epäselvää.

Liikunnallisten taitojen

kypsymättömyys

Myös liikunnalliset taidot ovat hyvin yksilöllisiä. Jotkut lapset ovat vähemmän taitavia voimistelemaan, kiipeilemään, hyppimään, juoksemaan, pyörilemään tai vaikka luistelemaan kuin toiset. Kömpelyys voi näkyä yleisenä haluttomuutena tai varovaisuutena liikkua. Lapsi saattaa törmäillä esineisiin ja tasapaino voi olla huono. Kaveriporukassa vertaillaan liikunta-suorituksia ja liikunnallinen lahjakkuus arvostetaan korkealle. Kömpelyys voi haavoittaa omanarvontunnetta.

Ujous ja herkkyyks

Herkän lapsen voi olla vaikeaa irrottautua vanhemmistaan ja kestää erossa heistä koulupäivä. Lapsi saattaa ujostella toisia lapsia ja opettajaa, jopa pelätä koulussa olemista. Opettajan kysymyksiin vastaaminen voi tuntua niin jännittävältä, että lapsi ei saa sanottua mitään tai sanoo muuta kuin aikoi. Jännitys voi olla niin voimakasta, että keskittyminen opetukseen häiriintyy. Herkkä lapsi voi pahoittaa mielensä helposti ja itkeä usein. Lapsen voi olla vaikeaa saada ystäviä, jos hän ujostelee eikä rohkene osallistua yhteisiin leikkeihin ja puuhiin.

Mieli maassa ja huolestuttaa

Oppiminen on vaikeaa, jos lapsen mieltä painavat huolet. Lapsi voi olla huolestunut jostain itseensä tai perheeseensä liittyvästä asiasta. Mieli voi olla maassa, jos toiset lapset kiusaavat tai lapsi on yksinäinen. Tai hän on voinut nähdä kotona jotain pelottavaa tai hämmentävää, kuten vanhempien välisiä riitoja. Jos vanhemmilla on paljon huolia, esim. liittyen jonkun perheenjäsenen terveyteen, perheen taloudelliseen toimeentuloon tai vanhempien parisuhteeseen, voi lapsi kantaa samaa huolta sisällään. Ikävä kyllä lapsi syyttää usein itseään sellaisista asioista, joihin hänellä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa.

Haluttomuus oppia

Lapset ovat erilaisia siinä, kuinka vastuullisesti tai innostuneesti he suhtautuvat oppimiseen ja koulutehtävien tekoon. Osa lapsista suhtautuu huolettomasti koulunkäyntiin, eikä välitä siitä, jos tehtävät jäävät tekemättä. Osalle lapsista voi jo koulun alkaessa kehittyä heikot työskentelytavat, jotka eivät tue koulutyöstä innostumista ja oppimista. Joillekin lapsille koulunkäynnissä tärkeintä ovat yhteiset hetket opettajan ja toisten lasten kanssa. Kukaan ei tietenkään opi uusia asioita opettelematta, joten haluttomuus oppia johtaa herkästi heikkoon suoriutumiseen. Lapsen heikko suoriutuminen puolestaan vähentää hänen motivaatiotaan entisestään.

Tutkijoita on alkanut kiinnostaa, miksi jotkut lapset suoriutuvat kykyihinsä nähden heikommin kuin voisi olettaa. Yleensä koululaista motivoi oppimaan oppimisen ilo, halu miellyttää vanhempia ja opettajaa sekä haluttomuus epäonnistua. Myöhemmän oppimisen kannalta näistä oppimisen ilo johtaa kaikkein myönteisimpiin seurauksiin. On havaittu, että lapselle kehittyy jo varhain melko vakiintunut mielikuva itsestään oppijana. Pienet pulmat oppimisessa voivat nakertaa lapsen itseluottamusta, ellei niihin onnistuta puuttumaan. Seurauksena voi olla, että lapsen oppiminen muuttuu tuskaiseksi, vastenmieliseksi. Jotta lapsi voisi motivoitua ja uskoa jälleen omaan kykyynsä oppia, on ympäristön luotettava hänen oppimiskykyynsä ja tuettava häntä jämakästi ponnistelemaan.

Opettajan ja oppilaan erilaiset odotukset

Ensimmäisinä kouluviikkoina opettajalla voi olla toive, että uusi luokka rauhoittuisi työskentelemään ja oppilaat jaksaisivat istua ja keskittyä uusiin asioihin. Lapsi sen sijaan on ehkä odottanut kovasti koulun alkua ja on niin innoissaan, ettei oikein malta olla hiljaa ja paikoillaan. Hän on ehkä kotona ja eskarissa oppinut tavan kyseenalaistaa valmista tietoa ja keksiä uusia tapoja ratkaista asioita; molemmat ovat usein suuressa koululuokassa opettajan kannalta mahdottomia menetelmiä. Yhteiset normit muotoutuvat yleensä ensimmäisten kuukausien aikana.

4. Sinun tuellasi lapsi oppii auttamaan itseään

Lapsella, kuten aikuisellakin, on pyrkimys hallita itsessään ja itselleen tapahtuvia asioita. Lapsen oppimisinnostuksessa tai sen puutteessa on keskeistä, miten hän vastaa kysymykseen: voinko omilla toimillani vaikuttaa siihen, kuinka hyvin opin jonkin asian? Oppiminen on aina kokonaisvaltainen tapahtuma, jonka kantavana voimana on oppijan oma aktiivisuus. Kannettu vesi pysyy kaivossa vain jonkin aikaa.

4.1. Minkälainen oppija olen?

Lapsesi muodostaa vähitellen käsitystä itsestään oppijana ja koululaisena. Kaikki lapset vertaavat itseään, ominaisuuksiaan ja taitojaan sisaruksiin ja muihin lapsiin. Pienempänä leikeissä ja peleissä on vertailtu kenellä on kaunein barbi tai kuka heittää palloa pisimmälle. Viimeistään esikoulussa lapsi alkaa luokitella ja vertailla myös omia oppimisvalmiuksiaan. Osaanko kirjaimet, tunnenko numerot? Joko tiedän miten sukunimi kirjoitetaan? Minäpä tiedän paljonko on 100–10, sinä et! Tuohan lukee jo, miten ihmeessä!

Tehkää seuraava Minä oppijana -testi yhdessä lapsen kanssa. Lue ensin jokainen väittämä yksitellen lapsellesi. Pyydä häntä merkitsemään ruudukkoon, montako kukkaa hän tästä taidosta itselleen antaa. Anna jokaisen väittämän kohdalla lapsesi perustella vastaustaan. Houkuttele hänet kertomaan, miksi hän on sitä mieltä, mitä on. Voit kysyä: Minkähän takia? tai Mistä tämän huomaa? Sinun ei ehkä kannata esittää eriäviä mielipiteitäsi, mutta kylläkin kuunnella tarkasti, minkälaisena oppijana lapsesi itsensä kokee.

Minä oppijana -testi

Minkälainen olen oppijana ja koululaisena?

	○○○○○	○○○	○○	○
1. Pidän koulusta.				
2. Mielestäni opettaja on mukava.				
3. Minusta on kiva tehdä kynällä kirjaimia vihkoon.				
4. Uskon, että opin lukemaan / olen taitava lukemaan.				
5. Jaksan istua melko pitkään paikallani.				
6. Tykkään kuunnella, kun opettaja lukee satuja.				
7. Tottelen yleensä opettajaa.				
8. Olen rehellinen, en narraa.				
9. Matematiikkalaskut ovat kivoja.				
10. Minusta on kiva opetella uusia asioita.				
11. Olen taitava liikkumaan.				
12. Minulla on aika hyvät käytöstavat. Otan toiset huomioon ja osaan sanoa kiitos, ole hyvä ja anteeksi.				
13. Minusta on hauska tehdä läksyjä.				
14. Teen läksyt aina mahdollisimman hyvin.				
15. Olen onnellinen koululainen.				

Jos lapsesi vastasi väittämiin pääsääntöisesti myönteisesti (antaa 3 ja 4 kukkaa), hänellä on tällä hetkellä hyvä asenne itseensä oppijana ja hän pitää koulun käynnistä. Vanhemman kannattaa olla herkkä huomaamaan, vastaako lapsi todenmukaisesti vai tahtooko miellyttää saadakseen vanhemman iloiseksi. Muistuta lastasi, että kaikkien ei tarvitse olla hyviä kaikissa asioissa, mutta on hyvä tuntee itsensä. Kerro myös, että lapsi voi milloin vain kertoa sinulle kaikista koulunkäyntiin liittyvistä asioista, mukavista ja kurjista.

Jos taas myönteisiä vastauksia oli vain vähän ja 1 tai 2 kukan vastauksia useita, on ehkä hyvä pysähtyä tarkemmin miettimään lapsen käsitystä itsestään oppijana. Onkohan epäonnistumisen kokemuksia ollut liikaa? Jokainen tarvitsee onnistumisen kokemuksia jaksakseen ponnistella arjen haasteiden keskellä. Onko suhde opettajaan ja luokatovereihin kunnossa? Oppimispulmien taustalla voi olla myös vuorovaikutusvaikeuksia.

Auta lastasi hahmottamaan vaikeuksien oikeat mittasuhteet. Keskustelkaa lapsen kanssa hänen tuntemuksistaan, siitä mikä on hänen käsityksensä hankaluuksista. Ovatko ne hänen mielestään pieniä ja ratkaistavissa vai suuria ja pelottavia? Kerro lapsellesi, että hän kyllä oppii asiat ajallaan. Jos jokin asia tuntuu vaikealta, keskustelkaa siitä ja miettikää, miten tästä eteenpäin. Muistuta lastasi hänen vahvoista alueistaan.

Kerro lapsellesi, että hän voi saada tukea pulmiinsa sekä sinulta että opettajalta. Tehkää suunnitelma siitä, millä tavoin aikuiset voisivat tukea häntä aikaisempaa paremmin.

Kysy lapseltasi, mikä häntä koulun käynnissä todella kiinnostaa? Älä tyydy ”En tiedä” -vastaukseen. Yrittäkää löytää kiinnostavia ja innostavia asioita ja kirjoittakaa ne yhdessä paperille.

Kysy lapseltasi, mikä olisi erilailla, jos koulunkäynti alkaisikin maistua. Pyydä häntä kuvittelemaan, mitä olisi tapahtunut, jos hän jonain aamuna odottaisi kouluun lähtöä innokkaana. Mistä hän itse huomaisi sen, mistä äiti, mistä isä, entä mistä pikkuveli?

4.2. Opin itse ohjaamaan itseäni

Lasta voi auttaa kehittämään itseohjautuvuuttaan sisäisen puheen avulla. Hän voi harjoitella tekemään oppimistaan tukevia suunnitelmia ja myös oppia ohjaamaan käyttäytymistään näiden suunnitelmien mukaisesti. Uudenlaisen sisäisen puheen kehittämisessä ja harjoittelemisessa lapsi tarvitsee aluksi vanhemman tukea.

”Tahtoisin jo lähteä puistoon ja jättää nämä matikan laskut laskematta, mutta en tee niin, koska siitä seuraa vain hankaluuksia ja tahdon oppia tämän asian. Niinpä teen nyt ensin nämä laskut ja lähden vasta sitten...”

Alla on neljä erilaista tehtävää, joiden avulla voitte yhdessä vahvistaa lapselle sopivaa sisäistä puhetta.

1. Minä teen nyt läksyjä!

Harjoitelkaa todellisessa läksyjentekotilanteessa joitain seuraavista sisäisen puheen lauseista. Muokatkaa niitä edelleen paremmin lapsesi tilanteeseen sopiviksi. Kirjoittakaa muokattu lause puhekuplaan (tai erilliselle paperille). Lapsi voi muistuttaa itseään lukemalla lauseen ja ottamalla sen käyttöönsä aina, kun läksyjen tekeminen ei huvita.

- Tulen viisaammaksi ja minulla on hauskeempaa koulussa, kun opettelen nämä.
- Istun rauhassa, enkä pompi tuolista ylös.
- Pakotan itseni tekemään läksyt, vaikka laiskottaa.
- En kuuntele tai ajattele nyt muita asioita.
- Pyydän kaverit poistumaan silloin, kun teen läksyjä.
- Opin ne asiat, joiden oppimista pidän mukavana.
Jos ajattelen ”tylsää”, minun on vaikeaa oppia.

2. Teen tämän läksytehtävän hyvin!

Tämän harjoituksen avulla voit auttaa lastasi luomaan ja löytämään toimivia oppimisstrategioita. Niistä on hyötyä koulutehtävien ratkaisemisessa ja oman toiminnan arvioinnissa. Kirjoittakaa pahvilapulle alla olevat tehtävän ratkaisuvaiheet eri väreillä. Tehkää sen jälkeen yhdessä muutama koulutehtävä siten, että käynte lapulla lukevat suoritusvaiheet yksitellen läpi. Aluksi vanhempi puhuu ääneen kaikki alla olevat ohjeet ja tekee samalla jonkin lapsen koulutehtävän vaiheittain. Tämän jälkeen lapsi itse tekee saman tehtävän ja antaa samalla tavoin itselleen ääneen vaiheittaiset ohjeet. Seuraavaksi lapsi tekee uusia tehtäviä ja antaa itselleen toimintaohjeet.

1. Pysähdy ja keskity.
2. Mitä pitää tehdä? (Esim. muistele koulutunnilla puhuttuja asioita, lue oppikirjasta uuteen asiaan liittyvä kohta, tee kirjoitusvihkon harjoitus, tutustu malliesimerkkeihin, laske matikanlasku, opettele runo.)
3. Sano ääneen, miten aiot tehtävän ratkaista.
4. Toteuta aikomuksesi.
5. Tarkista tehtävä. (Tuliko virhe? Mitä teit väärin? Älä anna periksi!)
6. Onnistuneen suorituksen jälkeen, anna palautetta itsellesi. (Hyvä minä! Aivan oikein!)

Tarkoitus on, että lapsesi sisäistää tehtävän ratkaisuvaiheet niin hyvin, että hän voi ottaa ne tarvitessaan itsenäisesti käyttöönsä. Harjoitus kannattaa tehdä yhdessä lapsen kanssa säännöllisesti jonkin aikaa läksyjenteon yhteydessä.

Harjoitelkaa tehtävien vaiheittaista tekemistä joka päivä esim. kahden viikon ajan. Arvioikaan sitten yhdessä, onko a) lapsi oppinut tehtävien vaiheittaisen ratkaisutavan? b) jos on, onko siitä ollut hänelle hyötyä? Jos ei ole ollut hyötyä, miksi ei?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Opettelen tämän asian kunnolla!

Tämä tehtävä auttaa lasta opettelemaan jonkin läksyksi tulleen asiasisällön.

- Lue teksti tai kuuntele kun äiti tai isä lukee sen.
- Ajattele sitä mitä luet, näe se silmissäsi.
- Ymmärsitkö mitä luit? Ymmärsitkö ihan kaiken?
- Jos et ymmärtänyt jotain kohtaa, lue se uudelleen. Jos et vieläkään ymmärtänyt, pyydä äitiä, isää, siskoa, veljeä tai opettajaa selittämään asia sinulle. Ei ole noloa kysyä. Jos asioiden ymmärtäminen tuntuu vaikealta, kannattaa siitä kertoa opettajalle tai vanhemmille.
- Mitä opit? Kertaa ääneen oppimasi asiat.
- Pyydä vanhempaa kyselemään sinulta kappaleeseen liittyviä asioita.
- Hienosti opeteltu, hyvä sinä!

4. Tiedän kyllä, miten opin parhaiten!

Jokaisella on hiukan erilainen tapa hankkia, käsitellä ja painaa mieleensä tietoa. Tietysti on olemassa erityisen lahjakkaita, hyvämuistisia lapsia ja aikuisia, jotka oppivat uudetkin asiat vaivatta. Mutta suurin osa ihmisistä joutuu kertaamaan ja kertaamaan, aina uudelleen, ja sittenkin asiat häviävät muistista helposti. On ihmisiä, jotka oppivat parhaiten lukemalla itse uutta tietoa, kun taas joillekin ominaisinta tapaa omaksua uutta, on tarkkaavainen kuunteleminen. Joidenkin on kirjoitettava tai piirrettävä opettelemansa asiat moneen kertaan paperille, jotta ne jäisivät muistiin.

Varsinkin lapset oppivat yleensä nopeammin ja oppiminen on hauskeempaa, kun he voivat nähdä, koskettaa ja kokeilla opettelemaan asioita. Varmasti jokainen hyöttyy siitä, että opeteltavista asioista poimitaan ensin keskeisimmät, kaikkein tärkeimmät seikat, ja opetellaan ne aluksi oikein hyvin. Tähän ”runkoon”, voi sitten vähitellen lisätä yksityiskohtia.

Loppujen lopuksi asioiden ulkoa muistaminen ei ole olennaisinta, vaan se, että oppii löytämään asioiden merkityksen, löytämään asiayhteyksiä ja näkemään kokonaisuuksia. Muistaminen tulee silloin ikään kuin sivutuotteena.

Kun lapsesi on saanut tehtäväkseen opetella jonkun uuden asian kuten runon, pääkaupunkija tai kertotaulun, miettikää yhdessä keinoja, joilla asian ymmärtämistä ja muistiin painamista voisi tehostaa. Kirjoittakaa käyttämänne oppimista tehostavat keinot muistiin ja arvioikaa yhdessä, oliko niistä hyötyä uuden asian ymmärtämisessä tai mieleen painamisessa (esim. *** erittäin paljon, **jonkin verran, *eipä juuri). Voitte hyödyntää kokemuksianne seuraavan keran, kun on taas opeteltava jokin uusi asia.

..... : n muistivinkit

Welmu ja Helmutti ovat luokkakavereita. Welmu tuntuu oppivan asioita helposti ja on vahva oppija, Helmutilla taas on vaikeuksia oppia uusia asioita. Miettikää yhdessä alla olevia tilanteita. Mitä Welmu todennäköisesti tekee niissä toisin kuin Helmutti?

1. Helmutin pitäisi oppia Maamme-laulun sanat. Hän lukee ne nopeasti, keskittymättä ja ajattelee samalla, että mitähän söisin. Miten Welmu varmistaisi oppimisensa?

.....
.....
.....

2. Helmutin pitäisi kirjoittaa kolme lausetta. Hän miettii, mikähän olisi maailman lyhyin lause. Ehkä ”Hyi!” tai ”Hei!” Miten Welmu varmistaisi oppimisensa?

.....
.....
.....

3. Helmutin pitäisi opetella kirjassa kerrottujen pihakukkien nimet ja poimia niitä kouluun vietäväksi. Hän huutaa äidilleen: ”Haepa minulle ulkoa joitain heiniä, ope käski!” Miten Welmu varmistaisi oppimisensa?

.....
.....
.....
.....

4. Helmutin pitäisi laskea matematiikan päässä laskuja. Hän ottaa laskimen ja laskee ne sillä. Miten Welmu varmistaisi oppimisensa?

.....
.....
.....
.....

5. Helmutin pitäisi harjoitella lukemista äänneitä liu'uttaen. Hän yrittää, mutta ei heti osaa ja toteaa, tylsää, pikkulasten puuhaa ja lopettaa harjoittelun. Miten Welmu varmistaisi oppimisensa?

.....
.....
.....
.....

Jos tahdon olla kuten Welmu, niin pidän uusien asioiden oppimisesta, teen muistiinpanoja, kertaan asioita uudelleen ja uudelleen, mietin miksi asioita on tärkeää oppia, kuulustelen itseltäni läksyjä ja arvioin, joko osaan!

5. Vanhemman ajatukset ja tunteet

5.1. Tunnista ajatuksiasi ja mielikuviasi

Oletko toistuvasti kasvotusten hämmennyksen kanssa, joka aiheutuu siitä, että lapsesi joutuu opettelemaan asioita, jotka toiselta lapselta sujuvat jo helposti? Tai oletko ihmetellyt, miksi lapsesi ei enää yllättäen hallitsekaan jotain sellaista tietoa tai taitoa, jota olette yhdessä harjoitelleet? Jos lapsella on oppimisessaan pulmia voi olla vaarana, että vanhemman hämmennys muuttuu itsen tai lapsen kohdistuvaksi pettymykseksi.

Kun lapsella on pulmia koulussa, vanhemman tyypillisiä, vaikeita tunteita ovat syyllisyys, riittämättömyys, pelko, kiukku, häpeä, kateus, pettymys, kyllästyminen...

Vanhemman vaikeiden tunteiden taustalla on kielteisiä ajatuksia. Meillä on usein melko muuttumattomia tapoja ajatella asioista. ”En osaa olla yhtä hyvä äiti kuin naapurin Mirkku, siksi lapseni ei opi...” Emme yleensä kyseenalaista näitä ajatuksiamme, vaan otamme ne vastaan itsestään selvinä tosiasioina. Usein olisi kuitenkin hyvä tulla tietoisiksi omista ajatuksistaan, varsinkin silloin, kun niillä on suora vaikutus lapsen sekä tunteittemme että toimintatapojemme kautta. Lapsen on vaikeampaa luottaa itseensä oppijana ja saada kaikkia taitoja käyttöönsä, jos hän pelkää tuottavansa vanhemmalleen pettymyksen tai kokee syyllisyyttä osamattomuudestaan.

Joskus kielteiset tunteet tulee liittäneeksi ulkopuolisiin ihmisiin, esim. opettajaan. Tai lapsen kouluvaikeus tekee mieli kieltää kokonaan. Valitettavasti ongelmien maton alle lakaiseminen voi saada aikaan sen, että lapsi kohtaa toistuvasti liian haastavia oppimistilanteita, koska vanhemmat uskovat hänen pärjäävän. Vanhemman myönteinen ajattelu voi silloin kääntyä lasta vastaan, jos hän joutuu jatkuvasti kokemaan epäonnistumisia. Myönteinen ajattelu ja positiivinen palaute eivät tarkoita samaa kuin silmien sulkeminen mahdollisilta ongelmilta.

Vanhemman tyypillisiä kielteisiä ajatuksia ja samat ajatukset muutettuina myönteisemmiksi:

- 1a. Tämä on minun vikani. Olen huono vanhempi.
- 1b. Syyllisen etsiminen ei edistä pulman ratkaisua! Yritän parhaani mukaan tukea lastani.

- 2a. En osaa auttaa lastani ja siksi hän ei opi.
- 2b. Ainakin tahdon auttaa ja tukea kykyjeni mukaan. Siksihän luen tätä työkirjaakin.

- 3a. Lapseni ei selviydy koulusta eikä löydä paikkaansa yhteiskunnasta.
- 3b. On aivan liian aikaista nähdä lapseni tulevaisuus kielteisessä valossa. Hän tulee kyllä selviytymään koulussa riittävän hyvin. Hänellä on vaihtoehtoisia mahdollisuuksia löytää oma paikkansa elämässään.

- 4a. Kaikki johtuu siitä, että hän on vaan niin laiska!
- 4b. Kukapa ei välillä tahtoisi laiskotella! Varsinkin niitä asioita on tylsä tehdä, joissa ei ole vielä kovin taitava. Onneksi tiedän tämän ja voin tukea lastani.

- 5a. Mitähän muut ajattelevat, pidetäänköhän lastani tyhmänä?
- 5b. Ensinnäkään, sillä mitä toiset ajattelevat, ei ole tässä tilanteessa merkitystä. Lapselleni on tärkeintä, että minä arvostan häntä. Voin luottaa siihen, että opettaja on ammatti-ihminen. Hän kyllä näkee lapseni yksilönä ja ymmärtää hänen oppimisvaikeuttaan.

- 6a. Tuo tyttö lukee romaaneja ja minun lapseni ei jaksa edes Aku Ankkaa avata.
- 6b. Lapset ovat erilaisia, tämä on totta. Voin yrittää houkutella ja vähän ”tuupatakin” lastani lukemisen pariin, mutta en voi pakottaa häntä innostumaan.

- 7a. Ei hänestä sitten taidakaan tulla mitään hienoa kuten tiedemiestä tai lääkäriä.
- 7b. Ammatin ajatteleminen on nyt kyllä vähän ennen aikaista, mutta jos vähän kuitenkin... Monella suurmiehellä on ollut vaikeuksia koulun käynnissään. Sitä paitsi, todellinen suuruus ei ole tittelissä vaan siinä, että löytää paikkansa ja voi tehdä sellaista, minkä kokee itselleen sopivana ja mielekkäänä.

- 8a. Lapseni pitää olla yhtä hyvä koulussa kuin isonsiskonsa.
- 8b. Samassa perheessä on erilaisia lapsia. Tärkeää ei ole se, kuinka hyvä lapsi on koulussa, vaan se, että hän voi kokea oppimisen iloa ja uusien asioiden opettelu mielekkäänä.

- 9a. Aina tätä samaa jauhamista koulusta ja vaikeuksista. Miksi mikään ei ole koskaan helppoa?
- 9b. Pulmia riittää, koska ne helposti korostuvat ajatuksissa. Kaikki sellainen, mikä sujuu hyvin, jää minulta liian usein huomaamatta.
- 10a. Lapsi ei vaan tahdo istua paikallaan.
- 10b. Jos lapseni kärsii esim. motorisesta levottomuudesta, hänen on hyvin vaikeaa tahdon voimallaan säädellä liikkumisen tarvettaan.
- 11a. Lapsella on neuropsykologinen ongelma, ei häneltä voi odottaakaan onnistumista.
- 11b. Vaikka lapsellani olisikin tutkitusti neuropsykologisia vaikeuksia, ei se tarkoita, etteikö hän oppisi omalla tavallaan ja omalla vauhdillaan. Onnistumisen kokemukset ovat hänelle erityisen merkittäviä.
- 12a. Lapselle on sattunut ammattitaidoton opettaja.
- 12b. Opettajalla on sekä teoreettista että käytännön tietoa ja kokemusta erilaisista lapsista. Lastani auttaa enemmän minun ja opettajan välinen yhteistyö kuin kenenkään syyttely.
- 13a. Opettaja aivan turhaan vouhottaa lapsen ongelmista.
- 13b. Jos opettaja kertoo lapsella olevan ongelmia koulussa, on syytä kuunnella häntä ja yhdessä miettiä, miten lapsen oppimista voisi parhaiten tukea.
- 14a. Ei koulumenestys ole tärkeää, en minä itsekään mitään kouluja käynyt.
- 14b. Yritän välttää koulua koskevien kielteisten periaatteiden esittämistä, koska lapseni omaksuu ne herkästi itselleen. Koulumenestys ei ole minulle tärkeintä. Tahdotoin kuitenkin tukea lastani ponnistelemaan koulussa.
- 15a. Jos osaa jotain, ei siitä saa olla ylpeä.
- 15b. Kyllä saamme olla iloisia taidoistamme, sekä minä itse että lapseni.

1. Minkälaisia vaikeita tunteita ja kielteisiä ajatuksia sinulla liittyy lapsesi koulunkäyntiin?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Mieti nyt uudelleen jokaista ajatustasi ja kysy itseltäsi:

- a) Onko ajatus ihan todenmukainen?
- b) Liioitteletko kielteisiä asioita?
- c) Voisitko ajatella todenmukaisemmin tai myönteisemmin?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.2. Muistele omia kouluvuosisiä

Vanhemmalla on aina omat oppimismuistonsa ja -kokemuksensa. Koulukokemuksesi voivat vaikuttaa siihen, minkälaisia uskomuksia, toiveita tai pelkoja sinulla liittyy lapsesi koulunkäyntiin. Jos olet kokenut itse lapsena epävarmuutta tai huonommuutta oppijana, on hyvin mahdollista, että nämä ikävät muistot palautuvat mieleesi lapsesi koulukokemusten yhteydessä. Kokemuksistasi on varmasti paljon hyötyä, koska osaat niiden avulla eläytyä lapsesi tilanteisiin. Toisaalta joudut olemaan tarkkana, ettet sekoita omia muistoja ja lapsesi todellisia kokemuksia keskenään.

- 1. Pohdi koulumuistoja. Miten ne auttavat sinua tukemaan lastasi?
Mieti, millä tavalla omat muistosi ja lapsesi koulunkäynti poikkeavat toisistaan?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.3. Havainnoi lapsesi vahvuuksia

Tee havaintoja lapsestasi ja mieti, mitkä ovat lapsesi vahvuuksia. Alla on lueteltu erilaisia luonteenpiirteitä ja taitoja, joista voi ajatella olevan hyötyä koululaiselle. Sinulla on oikeus olla iloinen ja ylpeä lapsesi vahvuuksista!

kiinnostunut toisista, hiljainen, kovaääninen, vetäytyvä, ulospäin suuntautunut, hyvä muisti, taitava kiipeilemään, taitava juoksija, taitava liikunnallisissa peleissä, näppärä käsistään, kuuntelee hyvin ohjeita ja osaa noudattaa niitä, kuuntelee mielellään satuja, jaksaa istua pitkiäkin aikoja paikoillaan, sosiaalinen, kiinnostunut kirjaimista, taitava lukemaan, taitava kirjoittamaan, taitava laskemaan, kohtelias, osaa ratkaista riitoja, osaa ilmaista tunteensa, on omatoiminen ja yrittää itse, ei jännitä kovin paljon uusia ihmisiä, arvostaa itseään, vaikuttaa onnelliselta, omaa mielipiteitä, sietää pieniä pettymyksiä, ei koe olevansa toisia huonompi, hyväksyy säännöt ja rajoitukset, muistaa hyvin asioita, ei häiriinny ympäröivistä ärsykkeistä, tuntee kellon, muistaa oman osoitteen ja syntymäajan, osaa kulkea kouluun ja ystävien luokse, kysyy vanhemmalta saako tehdä jotain jos on asiasta epävarma, osaa pukea, piirtää esittäviä kuvia, puhuu niin että puheesta saa selvän, pystyy olemaan erossa vanhemmastaan, huumorintajuinen, uskaltaa kiukutella, on energinen, osaa ajaa pyörällä, osaa uida, on iloinen, osaa eläytyä, on empaattinen, on musikaalinen, innostuu uusista asioista

Tehtävä

Jaksota lapsen työ ja huvi: opiskelu ja vapaa tekeminen.

Mieti minkälaisen asioiden tekemisestä lapsesi erityisesti pitää.

Lapseni pitää erityisesti:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Hyödynnä näitä mukavia tekemisiä. Läksyjen lukeminen ja kokeisiin valmistautuminen voi tuntua rankalta, epämieluisaltakin ja vaatia lapselta sinnittelyä. Rytmittäkää päivä niin, että haastavien velvollisuuksien lisäksi päivään sisältyy myös muuta, mukavaa tekemistä.

6. Oppimista tukevia vinkkejä lapsen ja vanhemman yhteiseen arkeen

Seuraavassa on listattu erilaisia tapoja innostua koulunkäynnistä, vahvistaa lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen valmiuksia sekä harjoittaa muistia, keskittymistä ja sorminäppäryyttä. Lisäksi vanhemmalle esitellään vinkkejä, kuinka tukea lasta tutustu- maan toisiin lapsiin, liikkumaan sekä luomaan arkeen yhteisiä pelisääntöjä.

Ehdotuksia on paljon, jotkut sopivat paremmin teille kuin toiset. Valitkaa vapaasti mitä tahdotte kokeilla. Tärkeintä ei ole niinkään lopputulos, vaan yhteinen oppimi- nen. Auta lastasi ajattelemaan ja oppimaan.

6.1. Yhteistä innostumista

- Aloittakaa uuden asian opiskelu sellaiselta tasolta, että lapsesi varmasti oppii sen. Ensin perusasiat sitten lisää yksityiskohtia.
- Kytke opetettava asia jollain tavoin laajemmin lapsen elämään. Yritä innostua it- sekin aidosti aiheesta, tee siitä mielenkiintoinen ja kiehtova.
- Läksyt ovat tietenkin lapsen, eivät vanhemman töitä. Toiset lapset tarvitsevat kuitenkin vanhemman tukea pitkään, vuosia. Tue lastasi ottamaan vähitellen enemmän ja enemmän vastuuta läksyistä ja kokeisiin valmistautumisesta. Parasta tukea on olla saatavilla silloin kun lapsi tarvitsee apua. Vanhemman ei kannata liikaa kontrolloida lapsen läksyjen tekoa ja koulun käyntiä.
- Vähennä kouluasioihin liittyvää kielteistä vuorovaikutusta. Jätä epäonnistumiset vähemmälle huomiolle ja anna lapsellesi reilusti palautetta hyvästä yrityksestä ja itsensä voittamisesta.
- Kysy lapseltasi, mitä hän ajattelee oppimistilanteissa. Onko hänellä joitain kiel- teisiä, omaan oppimiskykyyn liittyviä ajatuksia? Jos on, korjatkaa näitä totuu- denmukaisemmaksi. Esimerkiksi jos lapsi ajattelee, että ”En opi kuitenkaan tätä asiaa”, korjatkaa se seuraavasti: ”Tehtävä on hankala ja vaatii aika paljon työtä. Opin kyllä sen, kunhan vaan jaksan harjoitella.”
- Kannusta lastasi usein. Jos lapsesi vähättelee itseään, sano hänelle, että hän on ra- kas, osaa jo monenlaisia asioita ja oppii koko ajan uutta. Muistuta, että jokainen oppii vähän eri vauhtia ja toiset asiat ovat hänelle helppoja, toiset vaativat enem- män harjoitusta. Jos lapsesi sanoo itseään tyhmäksi, sano joka kerta, että se ei ole totta. Kerro lapsellesi, että jos hän ajattelee, että ”Kyllä minä tämän asian opin”, niin yleensä hän sen myös oppii. Jos hän taas ajattelee, että ”En varmasti opi tätä asiaa”, oppiminen on paljon vaikeampaa.
- Selvitä lapselle, että kukaan koululainen ei ole aina innostunut oppimaan uut- ta. Tietysti helpommin oppisi asian, jos voisi siitä innostua. Jokaisen on välillä komennettava itsensä opiskelemaan. Voitte harjoitella yhdessä sisäistä puhetta huumorin varjolla. Harjoitelkaa esimerkiksi sanomaan: ”Soo, soo Antti, nyt pylly

pysyy penkissä ja teet matematiikan harjoitukset. Sitten vasta saat mennä pelaamaan jalkapalloa.” Kerro, että oppiakseen on harjoiteltava ja välillä epäonnistuttava, ja sitten onneksi välillä saa myös onnistua. Näin on kaikessa uuden oppimisessa. Voitte muistella lapsen pyörällä ajon tai uimisen opettelemista.

- Anna lapsellesi kiitosta siitä, että hän tekee läksyt sovittuun aikaan ja sovitulla tavalla. Tavallinen koulupäivän aherrus on riittävä syy kehua lasta. ”Hienosti taas pyöräilit kouluun ja koko päivän olet jaksanut opetella asioita. Nyt kun vielä teet läksyt, niin johan on mukavaa mennä leikkimään.”
- Muistakaa, että päivät ovat erilaisia. Jos väsyttää tai on nälkä, ei oppiminen suju. Tai jos jokin mahtavan tärkeä tai ärsyttävän inhottava asia painaa lapsen mieltä, keskittyminen on vaikeaa. Sano asia ääneen lapsellesi: ”Päivät ovat erilaisia, yritetään huomenna, kun ei olla näin väsyneitä.”
- Miettikää lapsesi kanssa yhdessä, mitä kivaa voisitte tehdä, kun hän suoriutuu jostain koulu-urakasta. Jätelö? Yhteinen peli-ilta? Elokuviin meno? Uurastuksen jälkeen voi rentoutua, ”nollata” ja nauttia työn tuloksista.

6.2. Lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen arjessa

- Lue lapsellesi. Lue vielä silloinkin, kun hän osaa jo itse lukea.
- Hankkikaa lapsellesi kirjastokortti, käykää yhdessä kirjastossa ja valitkaa erilaisia kirjoja. Katso [kirjavinkkejä](#) (6.9. s. 30).
- Kun lapsesi vasta harjoittelee kirjaimia, leikkikää kirjaimilla ja sanoilla. Katselkaa kirjaimia aapisesta ja ääntäkää niitä. Vanhempi voi ääntää kirjaimen tai sanan ensin ja lapsi perässä. Keksikää eri kirjaimilla alkavia asioita. Kun liikutte ulkona, kiinnittäkää huomiota mainoksiin ja muuhun kirjoitettuun tekstiin. Tunnistakaa tuttuja kirjaimia ja sanoja.
- Tilatkaa lapselle jokin lehti, josta hän pitää.
- Älkää huolestuko liikaa, vaikka lukeminen ei vielä sujuisikaan. Liiat paineet voivat entisestään hidastaa lapsesi oppimista. On hyvä muistaa, että tutkimusten mukaan suomalainen lapsi oppii lukemaan melko yhtäkkiä; jos tänään ei vielä sujukaan, ensi kuussa tilanne voi olla jo ihan toinen.
- Jos lapsi vieroksuu lukemista, sopikaa tietty kellonaika, jolloin hän joka tapauksessa lukee. Tosiasia on, että lukemaan oppii lukemalla. Lapsi voi esimerkiksi lukea joka päivä 10 minuuttia ääneen ja 10 minuuttia hiljaa mielessään. Välillä kirjat voivat olla sarjakuviakin.
- Kannusta lastasi puhumaan, kertomaan päivän tapahtumista ja muista ajatuksistaan. Kysy mitä kuuluu ja ole oikeasti kiinnostunut kuulemaan, mitä lapsesi vastaa. Huomioi asia, kun lapsi käyttää monipuolisia lauseita puheessaan tai jotain vähän vieraampaa sanaa. ”Sinähän kerroit mukavasti mitä liikuntatunnilla teitte. Näin ihan silmissäni teidät voimistelemassa...” ”Hieno sana tuo omatunto, jota käytit...”. Käytä itse rikasta kieltä keskustellessasi lapsesi kanssa.

- Pyydä lastasi kertomaan sinulle satu. Satu voi olla ihan minkäläinen vaan ja ihan mistä aiheesta vaan. Pyydä että saat kirjoittaa sen muistiin samalla, kun lapsesi kertoo satua. Lue sitten lapsellesi hänen kertomansa satu ja kysy, saiko kirjattua sen oikein.
- Ostakaa yhdessä päiväkirja. Sopikaa, että lapsi kirjoittaa siihen silloin tällöin, inspiraation hetkellä esim. kolmesta kymmeneen lausetta. Päiväkirja on henkilökohtainen, vain lapsi saa sitä lukea ja tehdä siihen merkintöjä. Tehkää kuitenkin ensimmäinen sivu yhdessä ja laittakaa siihen päivämäärä, päivä ja kysymys: Mitä tänään olen tehnyt? Lapsi voi ottaa myöhemmin mallia tästä sivusta.
- Anna lapsen kirjoittaa kauppaliistoja, pyydä häntä lukemaan ruokaohjeita, teknisten laitteiden ohjeita ja televisio-ohjelmia lehdestä.
- Ostakaa lapselle mieluisaa kirjepaperia ja kirjoittakaa kirjeitä esim. mummille, serkuille, kauempana asuvalle kaverille, joulupukille...
- Opeta lapsesi käyttämään tietokoneen sähköpostia, messenger-ohjelmaa tai lasten chat-ohjelmaa. Näissä ympäristöissä lapsi kommunikoi toisten lasten kanssa kirjoittamiensa viestien välityksellä.
- Opeta lapsesi tarkistamaan kirjoitustehtävänsä. Pyydä häntä tekemään kirjoitustehtävä siten, että hän sanoo itselleen 1. kirjoita, 2. lue ja tarkista 3. korjaa 4. lue uudelleen. Voitte kirjoittaa nämä vaiheet muistin tueksi pahville isoilla kirjaimilla ja eri väreillä.
- Luetelkaa lukuja esimerkiksi 10:stä ylöspäin tai 30:stä alaspäin. Harjoitelkaa laskemaan tietystä luvusta eteen ja taaksepäin, esimerkiksi 5+1, 5-2, 5+3, 5-4 jne. Esim. laske luvusta viisi kaksi lukua eteenpäin. Laske sitten luvusta kuusi kaksi lukua eteenpäin jne. Laske luvusta 13 neljä lukua taaksepäin. Laske sitten luvusta kaksitoista neljä lukua taaksepäin jne.
- Laskekaa varpaita, nappeja, helmiä, autoja, lyhtypylväitä... Jakakaa asioita (esim. omenoita, lauantaikarkkeja) tasan perheenjäsenten kesken.

Vanhempien ei kannata takertua virheisiin vaan keskittyä siihen, että lapsi kokee asiat mielekkäiksi ja huomaa jo osaavansa asioita.

6.3. Muistia voi harjoittaa

- Tehkää päiväohjelma, jossa on piirroksia ja tekstiä kaikista, mitä lapsen tulee arkipäivänä muistaa. Voitte myös käyttää [Koululaisen arkipäivä](#) -julistetta (s. 38).
- Vaiheistakaa lapsen tehtäviä niin, että hänen on helpompi ymmärtää ja muistaa, mistä hän jonkin tehtävän aloittaa ja milloin tehtävä on valmis. Jokaisen vaiheen voi esim. numeroida ja ohjeistaa ja lapsi voi laittaa rastin perään suoritettuaan kyseisen toiminnon.
- Laittakaa erilaisia kuvia kotiinne tukemaan lapsen muistia, esim. ulko-oveen avaimen ja repun kuva, vaatekaapin ovesa allekkain 1. kalsarit, 2. t-paita, 3. sukat, 4. housut, 5. pitkähihainen paita, jääkaapin ovesa voivat olla aakkoset.

- Anna toimintaohjeet lapsellesi pala palalta, ei liian moniosaisena. Pyydä lastasi ääneen toistamaan ohjeet.
- Lue lapsellesi tarina ja pyydä häntä muistelemaan, mitä siinä tapahtui.
- Pelatkaa erilaisia muisti- ja sanapelejä.
- Harjoitelkaa uudelleen ja uudelleen tärkeitä asioita, kuten oma osoite, syntymäpäivä, viikon päivät, kellon ajat, kuukaudet, kotimaa, pääkaupunki jne.
- Jos lapsesi ei osaa vielä itse lukea tai lukeminen on kovin vaivalloista, lue opetettava läksy kasetille, jota hän voi kuunnella.
- Kysele opeteltavien läksykappaleiden sisältöjä lapselta. Tehkää yhdessä muistilistoja, piirtäkää paperille kuvia, alleviivatkaa ja käyttäkää värejä, yrittäkää liittää opetettava asia lasta kiinnostaviin asioihin.
- Laatikaa muistisääntöjä yhdessä. Tehkää opeteltavasta asiasta esim. loru, hokema tai laulu. Miettikää, että opetettava sana on melkein kuin..., siitä sen muistaa!

6.4. Rauhoittumista ja keskittymistä

Ottakaa läksyjen teko säännölliseksi koulun jälkeiseksi iltapäiväritiimiksi, josta ei saa poiketa. Mitä nopeammin läksyjen tekemisestä tulee rutiini, sen parempi. Rutiineista on ainakin se hyöty, että joka iltapäivä ei tarvitse erikseen miettiä tekisikö läksyt vai ei. Kun läksyjen tekeminen on säännöllinen, toistuva tapa, lapsen sisäinen vastustus läksyjen tekoon vähenee. Jos lapsesi tarvitsee apuasi läksyjä tehdessään, suunnitelkaa arkirytmiksi sellaiseksi, että yhteinen aika löytyy. Voitte käyttää apuna [Kadotetun läksyjen teon metsästys](#) -peliä (s. 40).

- Rauhoittakaa huone, jossa lapsi tekee läksyjä television ja radion ääniltä sekä toisten lasten ja aikuisten liikkeiltä.
- Luokaa mahdollisuuksienne mukaan sellainen läksyjentekoympäristö, joka motivoi lasta innostumaan oppimisesta. Joskus jo tavaroiden paikan vaihtaminen lapsen huoneessa auttaa luomaan mukavamman ympäristön.
- Kun autat lastasi, ohjeet kannattaa antaa vaiheittain, yksi ohje kerrallaan. Pitkät ja monimutkaiset ohjeet unohtuvat helposti ja lapsen voi olla vaikeaa hahmottaa, missä järjestyksessä hän asiat tekee. Pyydä lastasi toistamaan ohje.
- Auta lastasi hahmottamaan opetettava kokonaisuus osina. ”Ensin opettelen tämän kohdan, sitten seuraavan ja vasta sitten tuon viimeisen osion...”
- Jos lapsesi kärsii tarkkaavaisuuspulmista tai hänen on vaikeaa keskittyä koulutehtäviin, häntä voivat auttaa ulkoiset, yhdessä sovitut palkkiot. Tehkää lapsesi kanssa sopimus siitä, että hän tekee sopimallanne tavalla koulutehtävät ja harjoitukset seuraavan 10 päivän ajan. Ottakaa avuksenne [Ahkeran koululaisen huoneentaulu](#)

-minijuliste (s. 39). Voitte sen avulla selkeyttää ahkeran työskentelyn ja palautteen yhteyttä lapselle. Tarkoitus on, että aluksi lapselle annetaan toistuvasti jokin ulkoinen, konkreettinen palkkio. Tässä tapauksessa palkkiona toimii päivittäinen ahkeruusmerkintä huoneentauluun ja kymmenen päivän jälkeen jokin yhdessä sovittu ahkeruuspalkkio, kuten retki luontoon, elokuvissa käynti tai peli-ilta. Ulkoisten palkkioiden rinnalla voit tukea lapsen sisäisen palkkiojärjestelmän kehittymistä keskustelemalla hänen kanssaan, mitä muuta hyötyä siitä on, että tekee tehtävät huolellisesti.

- Lautapeliä pelaaminen on hyvää keskittymisharjoittelua.
- Huolehdi, että lapsesi syö säännöllisesti ja nukkuu riittävästi.
- Rajoittakaa tietokonepelaaminen ym. surffailu ja chattaaminen arkena esim. tuntiin päivässä ja viettäkää tietokoneettomia päiviä ja viikkoja.
- Kokeilkaa onko lapsen helpompi jaksaa istua paikoillaan, jos hän saa aina 10–15 minuutin välein vähän liikkua. Hän voi silloin pyöritellä käsiään ja pomppia, ottaa vaikka sammakkoloikka hetken ja palata taas läksyjen pariin.
- Jos lapsesi on täynnä energiaa, hänen on hyvä päästää ulos ylimääräisiä höyryjä pihaleikeissä tai jossakin liikuntaharrastuksessa.
- Harjoitelkaa yhdessä lapsen kanssa sisäistä puhetta, jolloin lapsi antaa itselleen ohjeita: ”Istu nyt ihan rauhassa äläkä heiluta jalkojasi. No, taas sinä aloitit! Istu nyt vaan ihan rauhallisesti ja tee tehtävä loppuun. Sitten voit vähän liikkua...”

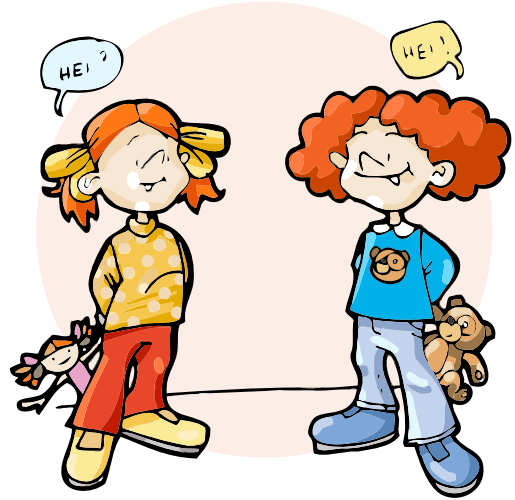
Kun Peppi Pitkätossu muuttaa yksin, ilman vanhempia Huvikumpuun, Tommi ja Annikka ihmettelevät, että kuka sanoo illalla Pepille, että nyt on mentävä nukkumaan? Peppi vastaa: ”Minä sanon itse. Ensin sanon aivan ystävällisesti, ja jollei siitä ole apua, sanon uudelleen ankarasti, ja jollen vieläkään tottele, saan selkääni, käsitättehän?”

6.5. Sorminäppäryyttä voi harjoitella

- Anna lapsen piirtää usein, värittää pikkutarkkoja kuvia ja kopioida kirjaimia ja kuvioita. Kirjakaupoissa on saatavilla hyviä väritys- ja tehtäväkirjoja, joissa on väritystehtäviä, labyrinttitehtäviä, kopiointitehtäviä tai yhdistä numerot kuvaksi -tehtäviä jne. Tehtäviä voi suunnitella itsekin.
- Piirtäkää ihmisiä, taloja, kukkia, autoja. Ottakaa jostain piirretystä kuvasta mallia ja jäljitelkää sitä.
- Legoilla rakentelu kehittää sorminäppäryyttä.
- Pujottakaa helmiä nauhaan, tehkää ompelutehtäviä.
- Leikatkaa saksilla kivoja kuvia lehdestä.
- Harjoitelkaa haarukalla ja veitsellä syömistä.
- Harjoitelkaa yhdessä esim. viikon ajan joka päivä kengännauhojen solmimista tai paidannapitusta 10 minuuttia. Palkitkaa itsenne urakan jälkeen.

6.6. Uudet kaverit voivat jännittää

- Kannusta ja rohkaise lastasi tutustumaan ikätovereihinsa, vaikka hän itse aluksi olisikin asiasta eri mieltä. Pyydä kotiin ystäviä ja vie lapsesi leikkipuistoon, uuden harrastuksen pariin tai kyläilemään.
- Ennen kuin menette johonkin uuteen, vieraaseen paikkaan tai tapaatte uusia ihmisiä, valmistautukaa tulevaan keskustelemalla lapsen kanssa siitä, mitä tulee tapahtumaan ja minkälaista perillä tulee olemaan.
- Harjoitelkaa leikin yhteydessä katsekontaktin ottamista, oman puhumisen aloittamista ja toisen puheen vastaanottamista. Harjoitelkaa tilanteita, joissa on oltava jämää. Miten kannattaa sanoa jos ei tahdo tehdä jotain, mitä toinen pyytää? (esim. ”Minä en tahdo lähteä Kallen kotiin, koska minulla ei ole lupaa.”) Miten kannattaa sanoa ja toimia, jos joku kiusaa? (esim. voi sanoa: ”Lopeta heti minun kiusaaminen, siitä tulee paha mieli.” Tai voi lähteä pois tai asiasta voi kertoa aikuiselle.)
- Jutelkaa siitä, millä tavalla käyttäytyvästä kaverista yleensä pidetään. Miksi toiset pitävät näin käyttäytyvästä kaverista?

6.7. Liikkuminen on kivaa

- Huolehdi siitä, että lapsellasi on tilaisuuksia kokeilla eri liikuntamuotoja. Välineiden hankinta on vanhemman vastuulla. Onneksi sellaisia välineitä kuten luisittimet, sukset, palloja, mailoja, polkupyörä jne. saa käytettynäkin.
- Liikkukaa yhdessä. Tehkää pyöräretki, menkää uimahalliin, sienimetsään, hiihtämään, pulkkamäkeen, pelaamaan sulkapalloa tai potkimaan jalkapalloa. Ideoikaa ja rakentakaa pihaan temppurata, joka innostaa juoksemaan, kiipeämään, hyppimään, heittämään, ryömimään ja tasapainoilemaan.
- Ota selvää paikkakuntasi urheiluseurojen tarjonnasta. Esittele vaihtoehdot lapsellesi ja kysy, mitä hän tahtoi kokeilla. Jos lapsella on huomattavia liikunnallisia vaikeuksia, on hyvä kertoa asiasta valmentajalle.

6.8. Arjen yhteiset pelisäännöt

Johdonmukaiset, yhdessä sovitut pelisäännöt kotona ja esikoulussa tai koulussa lisäävät lapsen turvallisuuden tunnetta. Kun lapsen ei tarvitse arvailla, mitä seuraavaksi tapahtuu tai miten hänen odotetaan toimivan, vapautuu energiaa leikkiin ja oppimi-

seen. On helpottavaa, kun tietyt esim. heräämiseen, aamutoimiin, pukeutumiseen, ruokailuun, läksyjen tekoon ja iltatoimiin liittyvät rutiinit toistuvat melko muuttumattomina. Mutta lapsella on luonnollisesti jo niin paljon ajattelutaitoja, omia haaveita ja halua tehdä itseään koskevia päätöksiä, että aikuisen on hyvä muistaa yhteisessä vuorovaikutuksessa myös joustavuus ja lapsen mielipiteiden huomioiminen.

Täyttäkää seuraava vanhemman ja lapsen tarkistuslista koulun alkaessa.

Vanhemman ja lapsen tarkistuslista koulun alkaessa

1. Olemme suunnitelleet, järjestäneet ja siivonneet yhdessä rauhallisen, läksyjenlukuun innostavan työpisteen. Olemme huomioineet, että työpisteessä on riittävästi tilaa kirjoittaa ja piirtää koulukirjoihin sekä riittävän hyvä valaistus. Työpisteen lähellä on kaappeja ja laatikoita, joissa voi säilyttää koulutarvikkeitaan, kuten kirjoja, kyniä ja urheiluvaatteita. Työpisteen lähellä on ilmoitustaulu, johon olemme sopineet kiinnittävämme lukujärjestyksen sekä muita koulusta saatavia tärkeitä papereita.
 OK työn alla
2. Olemme hankkineet koulurepun, penaaalin, kyniä ja pyyhekumin.
 OK työn alla
3. Olemme harjoitelleet koulureitin kulkemista.
 OK työn alla
4. Olemme sopineet, milloin läksyt tehdään. Olemme myös keskustelleet siitä, että jos lapsi ei osaa jotain tehtävää, hän voi aina kysyä neuvoa vanhemmaltaan.
 OK työn alla
5. Olemme sopineet, että lapsi voi ja hänen kannattaa aina kertoa kouluun liittyvistä huolistaan vanhemmalleen.
 OK työn alla
6. Olemme keskustelleet aamupalan ja välipalan merkityksestä. Lapsi tietää, että jos jättää syömättä, voi tulla keho olo ja alkaa väsyttää. Sovimme, että aina, ennen kouluun lähtöä aamulla ja koulun jälkeen iltapäivällä kannattaa syödä jotain, esim. leipää, hedelmiä tai muroja. Lapsi on saanut kertoa minkälaisista aamu- ja välipaloista hän pitää.
 OK työn alla
7. Olemme keskustelleet koulussa tarjottavasta lämpimästä ateriasta, joka voi olla välillä tuttua ruokaa ja välillä vähän vieraampaa. Olemme sopineet, että ruokaa pitää ainakin maistaa, ja keskustelleet siitä, että vatsansa voi syödä kylläiseksi sellaisillakin ruuilla, jotka eivät ole herkkua.
 OK työn alla

8. Olemme sopineet siitä, milloin voi mennä ystävien luokse leikkimään, milloin voi pyytää ystäviä kylään ja tarvitseeko näistä asioista kysyä erikseen esim. soittamalla vanhemmalle.
- OK työn alla
9. Olemme keskustelleet siitä, mitä lapsi voi tehdä, jos hänellä on yksinäinen tai neuvoton olo aamu- tai iltapäivällä, tai jos hän tahtoo kertoa jollekulle aikuiselle tärkeistä asioistaan. Lapsi tietää kenelle hän voi soittaa tai kenen luona hän voi mennä käymään.
- OK työn alla
10. Olemme sopineet, mikä on sänkyynmeno- ja nukkumaanmeno-aika, kun edessä on kouluaamu. Sänkyynmeno-aika voi olla puoli tuntia ennen nukkumaanmeno-aikaa, jolloin jää hetki aikaa rupertella, lukea kirjaa tai muistella rauhassa päivän tapahtumia ennen nukahtamista. (Esim. sänkyyn klo 20.30, valot pois ja nukkumaan klo 21.00)
- OK työn alla
11. Olemme ottaneet käyttöömme arkea helpottamaan [Koululaisen päivä](#) –lukujärjestyksen (s. 38), joka auttaa meitä hahmottamaan koululaisen arkiviikkoa.
- OK työn alla

6.9. Tutustumista kirjojen maailmaan

Yhteinen kirjastoretki on lapselle usein innostava kokemus ja voi tukea kirjoihin tykkäytymistä. Mieluisia kirjoja voi etsiä hyllystä tai harjoitella yhdessä hakupäätteen käyttämistä. Lapsi voi lukea kirjoja itse, jos lukutaito ja innostus riittävät tai voit lukea lapsellesi ääneen. Monet lapset nauttivat satujen kuuntelemisesta vielä pitkään, vaikka osaavat jo itse lukea. Kirjojen lukemiskokemuksista voi jutella yhdessä: mikä kirjassa oli hauskaa, mikä pelottavaa, mitä oli vaikea ymmärtää. Tavoitteena on innostaa lasta lukemaan ja herätellä hänen kiinnostustaan kirjoihin.

Alle on poimittu muutamia esimerkkejä laajasta lastenkirjatarjonnasta. Kirjaston hakupäätteen avulla voit hakea lisää sopivia kirjoja. Useilla paikkakunnilla kirjaston internetsivuilla on erityiset sivut lasten aineistoille, sieltä voi etsiä esim. helppolukuisia kirjoja tai erityisesti eskareiden tai ekaluokkalaisten tai isompien koululaisten maailmaan sopivia kirjoja. Näitä voi kysellä myös kirjastonhoitajilta tai kirjakaupoista.

Orastava lukutaito

Anne Cassidy'n kirjoissa *Ovela apina*, *Kaksi koira* ja *Valtsu muuttaa*, on tekstiä kaikkiaan vähän ja se on suurikokoista.

Kun lukeminen sujuu hitaasti

Frank Rodgersin *Herra Kroko* -kirjoissa seikkailee ystävällinen, mutta hajamielinen krotiili. Kirjoissa on mustavalkoiset, ilmeikkäät kuvat. Sinikka ja Tiina Nopolan *Risto Räp-*

pääjä sekä Heinähattu ja Vilttitossu -kirjojen tarinoissa on huumoria, vauhtia ja iloa. Kuvia ei ole joka sivulla. Titta-Mari Marttisen Taneli Kaneli -kirjat ovat myös hauskoja.

Kun lukeminen sujuu ilman suurempia ponnisteluja

Tässä vaiheessa mielenkiintoisia voivat olla vaikkapa Sempé-Goscinnyn Nikke-kirjat tai Roald Dahlin tuotannosta Ilmarin ihmelääke. Hauskoja ovat myös Timo Parvelan Ella-kirjat, Gösta Knutssonin Pekka Töpöhäntä -kirjat sekä Astrid Lindgrenin tuotannosta esim. Peppi tai Vaahteramäen Eemeli -kirjat.

Iltasatuja

Unten maille on turvallista lähteä esim. Elina Karjalaisen Uppo Nalle -kirjoja kuunnellen. Mauri Kunnaksen kirjoissa on vauhdikkaita ja iloisia kuvia sekä tarinoita. Kirjat liikkuvat erilaisissa aihepiireissä, esim. Hyvää yötä herra Hakkarainen, Herra Hakkaraisen aakkoset, Koiramäen talossa, Suuri Urheilukirja, Hui kauhistus! tai Kaikkien aikojen avaruuskirja. Astrid Lindgrenin tuotanto on ikivihreää. Vanhemmasta voi olla ihanaa lukea ääneen oman lapsuuden rakkaita kirjoja, kuten Peppi Pitkätossua, Vaahteramäen Eemeliä, Kesäkummun Marikkia, Melukylän lapsia, Ronja Ryövärintytärtä tai Katto-Kassista. Yhtä lailla valloittavia ovat Tove Janssonin Muumi-kirjat tai Aili Somersalon satuklassikko Mestaritontun seikkailut.

7. Toimiva tiimi: lapsi, opettaja ja vanhempi

Ihannetapauksessa kaikilla kolmella, opettajalla, lapsella ja vanhemmalla, on yhteinen päämäärä, vaikka jokaisen panos sen saavuttamisessa onkin erilainen. Opettaja tarjoaa ammattitaitonsa ja persoonansa lapsen ja perheen käyttöön. Lapsi ottaa vastuuta koulutyöstään ja vanhempi tukee sekä lastaan mutta myös opettajaa yhteisessä kasvatustehtävässä.

Varmasti jokainen vanhempi toivoo, että yhteistyö opettajan kanssa onnistuisi hyvin. Vanhempaa voi jännittää, pitääkö opettaja hänen lapsestaan ja hyväksyykö lapsen sellaisena kuin tämä on. Lapsen ja opettajan suhde on ainutkertainen ihmissuhde, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat aktiivisesti siihen, minkälaiseksi suhde kehittyy. Lapsen ja opettajan välisen suhteen pitäisi olla voittopuolisesti myönteinen, vaikka hetkellisiä hankauksia tulisikin vastaan. Myönteinen suhde opettajaan innostaa lasta opiskelemaan.

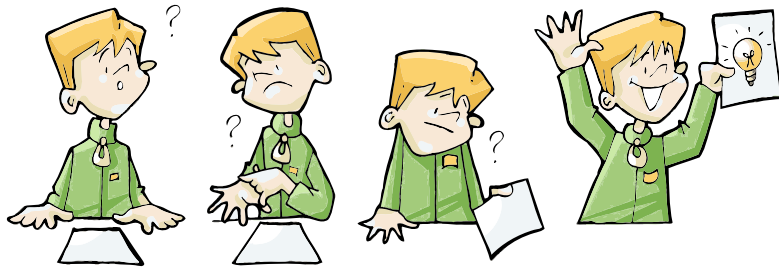
Opettajan haasteellinen tehtävä on tukea jokaista lasta yksilönä oppimaan, huolimatta lapsen lähtökohdista ja valmiuksista. Mitä enemmän lapsella on pulmia esim. tarkkaavaisuudessaan tai kielellisissä valmiuksissaan, sitä enemmän hän tarvitsee opettajan henkilökohtaista tukea. Jos luokassa on useampia lapsia, jotka tarvitsevat opettajalta säännöllistä palautetta, joutuu opettaja tasapainoilemaan huomionsa jakamisessa. Luokkakoot ovat isoja, ja tilanne on haastava sekä yksittäisen lapsen että opettajan näkökulmasta. Opettaja etsii keinoja, joilla hän voi edistää oppilaan motivoitumista ja opettavien sisältöjen omaksumista. Lapsi puolestaan osallistuu yhteistyöhön mm. kontrolloimalla omaa opiskeluaan ja ottamalla siitä vastuuta. Toiset lapset ovat tässä itseohjautuvuudessa toisia taitavampia.

Vanhempina voimme olla välillä hyvin herkkiä tulkitsemaan opettajan lasta koskevia viestejä kielteiseen suuntaan. Vanhempia vaivaa usein jonkinlainen jatkuva syyllisyyden tunne ja huoli siitä, toimivatko he oikein. Toisaalta vanhempi toivoo saavansa palautetta lapsen koulusuoriutumisesta, toisaalta palautteen saaminen voi entisestään lisätä vaikeita tunteita. Kaikki sujuukin helposti niin kauan kuin palaute on kannustavaa. Opettajan velvollisuus on kuitenkin antaa todenmukaista viestiä lapsen koulun käynnistä.

Jos lapsella on oppimisvaikeuksia, kannattaa opettajan ja vanhemman väliseen avoimuuteen entisestään panostaa. Avoimuus on sitä, että vanhempana uskallat kertoa opettajalle huolenaiheistasi ja toiveistasi sekä tarvittaessa tuoda lapsesi kokonaisuena näkyviin, kaikkine piirteineen ja kykyineen. Tämä ei aina ole helppoa. On hyvin yleistä, että vanhemmasta tuntuu, että hän itsekkin muuttuu lapseksi ja vähän avuttomaksi opettajan seurassa. Opettajan auktoriteettiasema, omat koulumuistot tai jokin muu syy voivat saada aikuisenakin vanhemman suhtautumaan opettajaan vähän pelokkaasti. Tästäkin asiasta voi keskustella opettajan kanssa.

Jos tuntuu siltä, että omat konstit ovat käytetyt ja tarvittavat lisävinkkejä lapsesi koulunkäyntiin liittyvissä asioissa, ota rohkeasti yhteyttä opettajaan tai erityisopettajaan. Koulunkäyntiin liittyvät ongelmat ovat heille arkipäiväisiä asioita eikä lapsesi tai perheesi leimaudu huonoksi. Päinvastoin, osoitat välittämistä hakiessasi aktiivisesti apua lapsellesi. Voitte yhdessä sopia toimintatavoista. Tukena keskustelussa voit käyttää Keskustelupohja sinun ja opettajan keskustelun tueksi -lomaketta.

Joissain kouluissa on tapana ottaa keskusteluun lapsi mukaan, toisissa kouluissa suositaan vain vanhemman läsnäoloa. Jos teidän perheellenne on jompikumpi käytäntö muodostunut tutummaksi, kerro toiveestasi opettajalle.

Keskustelupohja vanhemman ja opettajan keskustelun tueksi

1. Lapseni vahvoja alueita ovat:

.....
.....
.....
.....

2. Mikä lastani kiinnostaa eniten?

.....
.....
.....
.....

3. Lapseni vielä harjoittelee:

.....
.....
.....
.....

4. Miten lapseni oppii parhaiten?

.....
.....
.....
.....

5. Miltä lapsestani tuntuu; mikä jo sujuu, minkä hän kokee hankalana:

.....
.....
.....
.....

(Keskustelupohja vanhemman ja opettajan keskustelun tueksi, sivu 2)

6. Eniten minua huolestuttaa:

.....
.....
.....
.....
.....

7. Onko koulupsykologi tai erityisopettaja tutkinut lapsen kouluvalmiuksia?
Tarvitaanko tutkimuksia?

.....
.....
.....
.....

8. Miten olemme kotona toimineet:

.....
.....
.....
.....
.....

9. Mitä voisimme kotona vielä tehdä (opettajan vinkkejä esim. läksyjen tekoon)?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Suunnitelma

Työkirjassa on kuvattu erilaisia asioita, annettu tietoa ja vinkkejä, joista voidaan ajatella olevan apua lapsen oppimisen tukemisessa. Osa vinkeistä vanhempi voi soveltaa yksin, osa vinkeistä on tarkoitettu ainakin aluksi vanhemman ja lapsen yhdessä toteutettaviksi. Tälle sivulle voit laatia suunnitelman, joka auttaa sinua asettamaan teidän perheeseenne sopivat, oppimista tukevat tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen. Valitse työkirjasta 5 tärkeintä asiaa, joista lähdette liikkeelle.

1.
.....
.....
.....
.....
2.
.....
.....
.....
.....
3.
.....
.....
.....
.....
4.
.....
.....
.....
.....
5.
.....
.....
.....
.....

9. Yhteystietoja

Alle on koottu muutamia tahoja, joiden kautta vanhempi voi saada tietoa, apua ja tukea silloin, kun lapsella on oppimisen suhteen lisätuen tarvetta.

- ADHD-keskus, Suomen Lastenhoitoyhdistys (Barnvårdsförening i Finland r.f). Stenbäckinkatu 7, 00250 Helsinki. Puh. (09) 3294 5520, s-posti adhd@adhd-center.com, www.adhd-center.com
- HERO, Helsingin seudun erilaiset oppijat ry. Vilhonkatu 4 B 13, 00100 Helsinki. Puh. (09) 6869 3500, s-posti hero@lukihero.fi, www.lukihero.fi
- Niilo Mäki instituutti. www.ovk.fi
- Oppimistutkimuksen keskus. Turun yliopisto. www.otuk.utu.fi
- Valtakunnallinen lukibussi-hanke. www.lukibussi.net

Lähteet

- Aaltonen M., Ojanen T., Sivén T., Vihunen R., Vilén M. 1997. **Lapsen aika**. WSOY.
- Adenius-Jokivuori M. 2001. **Esi- ja alkuopetusluokkien oppilaiden oppimisvaikeuksiin liittyvän erityisen tuen tarpeen kartoitus Jyväskylän seudulla syksyllä 2000**. Selvitystyö. Jyväskylän yliopisto. Niilo Mäki Instituutti.
- Ahonen T., Aro T. (toim.). 1999. **Oppimisvaikeudet**. Kuntoutus ja opetus yksilöllisen kehityksen tukena. Atena Kustannus.
- Ahonen T., Korhonen T., Riita T., Korkman M., Lyytinen H. (toim.). 1997. **Aivot ja oppiminen**. Kliinistä lastenneuropsykologiaa. Atena Kustannus.
- Ahonen T., Siiskonen T. Aro T. (toim.). 2001. **Sanat sekaisin?** Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluikässä. WS Bookwell.
- Annevirta T., Iiskala T. 2003. **Miten tukea oppilaiden metakognitiota luokkatyöskentelyssä?** Oppimistutkimuksen keskus. Turun yliopisto.
- Arajärvi T. 1999 **Hyvä lapsuus vauvasta koululaiseksi**. Ajatus kustannusosakeyhtiö.
- Dunderfelt T. 1999. **Elämänkaaripsykologia**. WSOY.
- Himberg L., Laakso J., Peltola R., Näätänen R., Vidjeskog J. 2003. **Kehittyvä ihminen**. Psykologia 2. WSOY.
- Keltikangas-Järvinen L. 1994. **Hyvä itsetunto**. WSOY.
- Kinnunen R. 2003. **Miksi kertotauluun kompastuu?** Lukujen hallinta oppimisen perustana. Oppimistutkimuksen keskus. Turun yliopisto.

Kinnunen S. 1994. **Pulmista ratkaisuihin**. Ratkaisukeskeinen näkökulma kasvatongelmiin. WSOY.

Kinnunen S. 2003. **Anna mun olla lapsi**. Gummerus.

Laine K., Tähtinen J. (toim.). 1999. **Oppimisen ohjaaminen esi- ja alkuopetuksessa**. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja B:64. PAINOSALAMA.

Lapsen ääni 2001. Suomen Gallup, MLL.

Lehtovirta M., Kuokkanen M., Peltola L., Tuohimaa-Kirveskari K. 1999. **Kasvurenkaita**. Psykologia ja kehityspsykologia. WSOY.

Lindgren A. 1995. **Peppi Pitkätossun tarina**. WSOY.

Lummelahti L. 2001. **Yksilöllinen esiopetus**. Tammi.

Lyytinen P., Korkiakangas M., Lyytinen H. 2003 (toim.). **Näkökulmia kehityspsykologiaan**. WSOY.

Molnar A., Lindqvist B. 1994. **Tavoitteena työrauha**. WSOY.

Mäki H. 2000. **Ruma ankanpoikanenko?** Tietoa oppimisvaikeuksista vanhemmille. Oppimistutkimuksen keskus. Turun yliopisto.

NMI-Bulletin 1999, Vol. 9, No. 1.

Opetushallitus. www.oph.fi . Luettu 15.7.04.

Perusopetuslaki.

Räsänen E., Moilanen I., Tamminen T., Almqvist F. (toim.). 1998. **Lasten- ja nuorisopsykiatria**. Duodecim.

Seppälä N. 2000. **Yhteisapelillä lapsen parhaaksi**. Perhebarometri 2000. Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto.

Suomen perustuslaki.

Suomen Vanhempainliitto. www.suomenvanhempainliitto.fi . Luettu 11.8.04.

Taipale V. 1992. **Lasten mielenterveystyö**. WSOY .

Tamminen T. 2004. **Olipa kerran lapsuus**. WSOY.

Terho P., Ala-Laurila E-L., Laakso J., Krogius H., Pietikäinen M. (toim.). 2000. **Kouluterveydenhuolto**. Duodecim.

Tilastokeskus www.tilastokeskus.fi

AAMU

Muista:

nimeni / kuvani

KOULUPÄIVÄ

nimeni / kuvani

Erityistä muistettavaa:

Ma
Ti
Ke
To
Pe

lukujärjestys

harrastukset
ja vastuut

ILTAPÄIVÄ

nimeni / kuvani

Mitä teen koulun jälkeen:

Sopimukset (esim. välipala, läksyt, omat vastuut):

Muista:

Muuta yhdessä sovittua:
(esim. pelaaminen, kaverit ja kyläilyt):

Mitä teen, jos on yksinäistä tai tylsää:

Kenelle voin soittaa:

Nimi: Numero:

Tärkeät numerot:

Ahkeran koululaisen

_____in

nimeni/kuvani

huoneentaulu

• Merkitse päivämäärä ja tehtävä

päivämäärä tehtävä

<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>

• Väritä pallo kun tehtävä on tehty.

tehtävä tehty

☐	Olinpa ahkera!	
☐	Hyvä minä!	
☐	Hienosti meni!	
☐	Niin sitä pitää!	
☐	Professoritason suoritus!	
☐	Reipas meininki!	
☐	Pakersinpas!	
☐	Tomerasti tehty!	
☐	Kannatti pinnistellä!	
☐	Ahkeruus palkitaan!	

10 päivän ahkeroinnista seuraa kiva asia, joka yhdessä sovitusti on

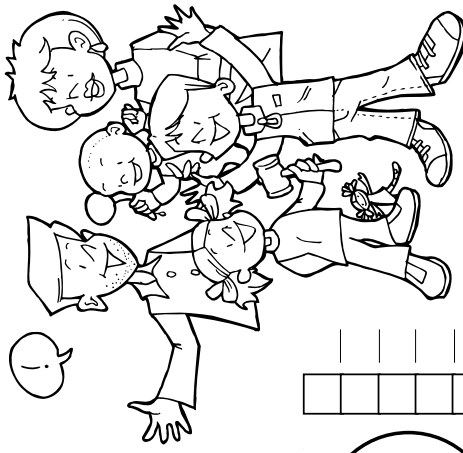
allekirjoitus

allekirjoitus

KADONNEEN

sovun kahden viikon muuttamisaihtaka
siisteyden yhteisen ajan läksynteen tms.

METSÄSTYS

Tavoite: _____

Mitä tekee: _____

- Pitäkää perhepalaveri.
- Tehkää sopimus: kokeilemme 2 viikon ajan päästä eroon jatkuvasti huolta ja epäsuopua aiheuttavasta asiasta.
- Määritellää tavoite.
- Kirjoittakaa, mitä kukakin tekee toisin, jotta tavoite toteutuisi?
- Sopikaa muutoskokeilun välipalkkio ja loppupalkkio.
- Merkitkää päivämäärät pallukoihin.
- Jokainen sitoutuu päivittäin merkittämään rastiin omalle kohdalleen, kun on toiminut sopimuksen mukaisesti.

1. Tänään aloitetaan!

Perhepalaveri

2.

3.

4. Hymyä huuleeni!

5.

6.

7.

8.

9.

10. Täällä jo? Palkkioksi kaikille tänään...

11.

12.

13.

14. Yhdessä me teimme sen! Palkkioksi...

Väli-palaverin paikka.

Perhepalaveri

*Löydät lisää työkirjoja lapsiperheen arkeen
ja paljon muuta hyödyllistä ja hauskaa tietoa
ja tekemistä osoitteesta www.mll.fi*

